

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
BIZNESA, VADĪBAS UN EKONOMIKAS FAKULTĀTE
GLOBALĀS EKONOMIKAS STARPDISCIPLINĀRO
STUDIJU NODAĻA

ĀRVALSTU TIEŠO INVESTĪCIJU LOMA LATVIJAS
EKONOMIKAS ATTĪSTĪBĀ NO 2014.-2018. GADAM

**The role of foreign direct investment in Latvia's economic
development in a time period of 2014-2018**

BAKALaura DARBS

Vadības zinību bakalaura studiju programma

Starptautiskā biznesa apakšprogramma

Autors: **Angelika Šterna**

Studenta apliecības Nr.: as15166

Darba vadītājs: **Dr.iur., docente Inese Kalniņa**

RĪGA 2019

ANOTĀCIJA

Bakalaura darbā „Ārvalstu tiešo investīciju loma Latvijas ekonomikas attīstībā no 2014.-2018.gadam” tiek pētīta ārvalstu tiešo investīciju teorētiskie un praktiskie aspekti - to vispārējā būtība un motīvi, piesaistes politika Latvijā analizējot attiecīgo valsts institūciju iniciatīvu ekonomiskās labklājības sekmēšanā, kā arī investīciju dinamikas analīze pa gadiem.

Bakalaura darba mērķis ir vērtēt ĀTI lomu Latvijas ekonomikas attīstībā balstoties uz teorētiskajām nostādnēm, attīstības tendencēm un dinamikas rādītājiem par to plūsmām laika periodā no 2014.-2018.gadam.

Darbā izvirzītie uzdevumi ir balstīti uz investīciju teorētisko aspektu un statistisko datu pētniecību, potenciālo problēmu un risku analīzi, darbības jomā strādājošo ekspertu interviju, kā arī secinājumu un priekšlikumu izstrādi ņemot vērā darba gaitā pētītos un analizētos rezultātus.

Darba praktiskajā daļā darba autore izmanto kvalitatīvo jeb neskaitlisko pētījuma metodi, precīzāk, ekspertu interviju ar divām valsts iestādēm Latvijā.

Bakalaura darbs sastāv no trīs nodaļām, secinājumiem, priekšlikumiem un 4 pielikumiem. Kopumā darbu veido 69 lapaspuses, kur pētījuma izstrādē ir izmantoti 49 zinātniskās literatūras avoti.

Atslēgvārdi: ārvalstu tiešās investīcijas, ekonomiskā attīstība, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, Ekonomikas Ministrija, investīciju dinamika.

ANNOTATION

Bachelor's thesis „The role of foreign direct investment in Latvia's economic development in a time period of 2014-2018” studies theoretical and practical aspects of foreign direct investment – its general nature and motives, Latvia's policy analysis of foreign direct investment and the initiative of the relevant state institutions in promoting economic prosperity, as well as analysis of the dynamics of investments over the five years.

The aim of thesis is to assess the role of foreign direct investment in Latvia's economic development on the basis of theoretical guidelines, development trends and dynamics indicators on their flows over the period of 2014 – 2018.

The tasks presented in thesis are based on research into theoretical aspects of investment and statistical data, analysis of potential challenges and risks, interviews of experts working in the field, and the development of conclusions and recommendations, taking into account the results studied and analysed during the process of thesis.

In the practical part of thesis, the author uses the qualitative reseach method of the study, more precisely one – to – one interview with two state institutions in Latvia.

The bachelor's thesis consists of three chapters, conclusions, recommendations and 4 appendices. Thesis in total consists of 69 pages ,whereby are used 49 resources.

Keywords: foreign direct investment, economic development, Investment and development agency of Latvia, Mnistry of Economics, dynamics of investment.

SATURS

ANOTĀCIJA.....	2
ANNOTATION.....	3
SATURS.....	4
APZĪMĒJUMU SARAKSTS.....	5
IEVADS	6
1. INVESTĪCIJU TEORĒTISKIE ASPEKTI.....	8
1.1. Investīciju būtība un iedalījums.....	8
1.2. Ārvalstu tiešo investīciju raksturojums un motīvi	12
1.3. Ārvalstu tiešo investīciju priekšrocības un trūkumi	18
2. ĀRVALSTU TIEŠO INVESTĪCIJU IETEKME UZ LATVIJAS EKONOMIKAS ATTĪSTĪBU	22
2.1. Ārvalstu tiešo investīciju piesaistes politika Latvijā.....	22
2.2. Ārvalstu tiešo investīciju novērtējuma avoti Latvijā	27
2.3. Ārvalstu tiešo investīciju dinamika Latvijā	32
3. ĀRVALSTU TIEŠO INVESTĪCIJU VIDE LATVIJĀ	42
3.1. Pētījuma metodoloģija	42
3.2. Ekspertu intervijas analīze	43
SECINĀJUMI	52
PRIEKŠLIKUMI.....	54
IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI.....	55
Pielikumi	59
1.pielikums. Ārvalstu tiešo investīciju vidi noteicošie faktori atkarībā no investīciju mērķa	59
2. pielikums. Intervijas jautājumi.....	60
3.pielikums. Ekonomikas Ministrijas eksperta atbildes uz intervijas jautājumiem	61
4.pielikums. Latvijas investīciju un attīstības aģentūras eksperta atbildes un intervijas jautājumiem	66

APZĪMĒJUMU SARAKSTS

ĀIPL – Ārvalstu investoru padome Latvijā

ĀTI – Ārvalstu tiešās investīcijas

EM – Ekonomikas ministrija

ES – Eiropas Savienība

ESAO – Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija

IKP – Iekšzemes kopprodukts

LIAA – Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra

OECD – The organisation dor Economic Co-operation and development

UR – Uzņēmumu Reģistrs

IEVADS

Globālās ekonomikas izaugsmes attīstības rezultātā manāmi pieaug ārvalstu tiešo investīciju (turpmāk tekstā – ĀTI) piesaistes mehānismi uzņēmējdarbībā visā pasaulē, tostarp arī Latvijā. To ieguldījums ir būtiski atkarīgs no uzņemošās valsts politiskajiem, sociālajiem un ekonomiskajiem faktoriem, kur investīcijas ir būtiska sastāvdaļa valsts ekonomiskās labklājības sekmēšanā balstoties uz to, ka tā ir viena no svarīgākajām saimnieciskajām darbībām, ko izpilda valdība, organizācijas un to patērētāji.

Darba tēma ir **aktuāla** balstoties uz to, ka investīcijas vienmēr ir bijusi būtiska tautsaimniecības komponente, taču pateicoties globalizācijas procesam visā pasaulē to plūsmas aptver starptautisku mērogu un kalpo kā viens no svarīgākajiem valsts izaugsmes virzītājspēkiem ekonomikas attīstības procesā. ĀTI nozīmīgums izriet no investīcijām pievilcīgas vides konkurētspējas celšanā, kas paralēli kalpo kā līdzeklis jaunu darba vietu ražošanā, veicina zināšanu un tehnoloģiju pārnesi, paaugstina produktivitāti, kā arī ļauj iekšzemes uzņēmumiem piekļūt jauniem ārvalstu tirgiem.

Bakalaura darba **mērķis** ir vērtēt ĀTI lomu Latvijas ekonomikas attīstībā balstoties uz teorētiskajām nostādnēm, attīstības tendencēm un dinamikas rādītājiem par to plūsmām laika periodā no 2014.-2018.gadam.

Darbā tiek pētīta un analizēta pētījumā izvirzītā **problēma** - ietekmējošo faktoru identificēšana 2016.gada pēkšņai ĀTI lejupslīdei Latvijā un to situācijas analīze.

Pētījuma priekšmets: ārvalstu tiešās investīcijas kā Latvijas valsts ekonomiskās izaugsmes faktors

Lai sasniegtu izvirzīto mērķi, tika izvirzīti attiecīgi **darba uzdevumi:**

1. izpētīt un raksturot investīciju vispārējo struktūru balstoties uz zinātniskās literatūras resursiem,
2. noskaidrot kāda veida noteicošie faktori ietekmē ĀTI plūsmas, kā arī pētīt to ietekmi uz Latvijas tautsaimniecības nozarēm,
3. pētīt ĀTI dinamiku un to rādītājus Latvijā laika posmā no 2014.-2018.gadam izmantojot dažādas statistikas datu bāzes un to apkopotos resursus,
4. vērtēt Latvijas valsts konkurētspēju un piesaistes mehānismus jaunu investoru piesaistei,
5. veikt ekspertu intervijas ar nozares speciālistiem par ĀTI tendencēm un to lomu uz valsts ekonomikas attīstību,

6. veidot secinājumus balstoties uz nodaļās analizēto informāciju,
7. izstrādāt priekšlikumus ĀTI sekmīgai Latvijas attīstībai tuvā nākotnē.

Bakalaura **darba struktūru** veido trīs nodaļas, secinājumi, priekšlikumi, izmantotā literatūra un avoti, kā arī pielikumi.

Darba pirmajā nodaļā tiek pētīti vispārējie investīciju teorētiskie aspekti, to būtība un iedalījums, kā arī detalizēts ĀTI raksturojums, motīvi, to priekšrocības un trūkumi.

Otrā nodaļa ietver ĀTI statistisko datu analīzi par tādiem rādītājiem, kā starptautiski pielietotie novērtējuma indeksi un ĀTI dinamikas raksturojums Latvijā. Paralēli tam tiek aprakstīta valsts piesaistes politika, tās nostādnes un valstiskās iestādes iniciatīva investīciju piesaistē.

Darba trešā nodaļa ietver ekspertu intervijas analīzi ar mērķi rast atbildes uz darba autores izvirzītajiem jautājumiem. Vēl jo vairāk, dotās atbildes tiek salīdzinātas ar otrajā nodaļā izstrādātajiem secinājumiem balstoties uz analizētajiem statistikas datiem.

Pētīšanas metodes: bakalaura darba leģitīmo rezultāto sekmēšanai tiek izmantotas tādas pētīšanas metodes, kā teorētiskā izpēte, kurā ietilpst zinātnisko publikāciju analīze. Otrā nodaļā tiek pielietota empīriskā datu vākšanas metode ar nolūku analizēt statistikas datus. Trešās nodaļas ietvaros darba autore izmanto kvalitatīvo pētniecības metodi, jeb ekspertu intervijas.

Darbā izmantotās **literatūras un avotu sarakstu veido** zinātniskā literatūra, publikācijas un statistikas datu bāzēs apkopotu dati.

Pētījuma periods ietver laika posmu no 2014. – 2018. gadam.

1. INVESTĪCIJU TEORĒTISKIE ASPEKTI

Lai darba autore spētu pilnvērtīgi izpētīt ārvalstu tiešo investīciju attīstību Latvijā un to mijiedarbību ar valsts ekonomiku, fundamentāli ir raksturot tās pamatus - investīciju būtību un to apakšveidus. Pirmā nodaļa atspoguļo vairāku ekonomistu un autoru pamatojumu investīciju teorētisko aspektu ietvaros.

1.1. Investīciju būtība un iedalījums

Termins ‘‘investīcijas’’ ir cēlies no latīņu vārda ‘‘invest’’, kas tulkojot izriet kā ieguldīt un kalpo kā darbība vai naudas ieguldīšanas process ar nolūku gūt finansiālu labumu. Investīcijas kā darbības veidu mūsdienu teoriju pamatlicēji – ekonomisti I.Fišers (*I.Fisher*) un J.M.Keinss (*J.M.Keynes*) izzināja jau 1930.gadā. Investīciju koncepcija ir daudzpusēja, tādēļ virkne autoru definīcijas variē. Lai pēc iespējas akurātāk attiecīgais termins tiktu interpretēts, darba autore kodolīgi raksturo dažādu autoru definīcijas izmantojot zinātnisko literatūru.

Oksfordas starptautiskā biznesa vārdnīcā (*The Oxford dictionary for international business*) 1 termina definējums ietver divus komponentus – finanšu investīcijas un kapitāla investīcijas. Finanšu investīcijas jeb aktīvu iegāde ir pielīdzināms līdzeklim, kā iekrāt. To investīciju standarts ekonomikā ir piederīgs tādiem faktoriem, kas šķiet rentabli. Otrs termina komponents – kapitāla investīcijas nosaka ražošanas resursu iegādi; kā arī ir attiecināms uz rūpnīcām un iekārtām, ar mērķi izstrādāt preces nākotnes patēriņam. Būtiski ir ņemt vērā, ka vērtīgāka kapitāla pakāpe spēj nodrošināt straujāku ekonomikas pieaugumu.

Relatīvi līdzīgu jēdzienu izskaidro grāmatas ‘‘Starptautiskās investīcijas’’ autori V.Bojārs un V.Vilne. Investīciju visaptverošā nozīmē uzrauga savdabīgi ieinteresētības pamatotu investēšanu uzņēmumos, korporācijās, pilsētu vai laukumu nekustamajā īpašumā, izglītībā vai pensiju fondos². Valsts struktūrā investīcijas ieņem zīmīgu lomu ražošanas resursu atjaunošanā un paplašināšanā, tādā veidā garantējot konkrētu ekonomisko izaugsmi. Autori atzīst, ka investīcijas lielākoties attiecas uz ražošanu, kas ir neatņemams tās attīstības pamats.

Jēdziens pēc pētnieka V.Kozlova definīcijas tiek pielīdzināts trīs termiņu veidiem, kas ir īstermiņa (laika periods līdz vienam gadam), vidēja termiņa (laika periods no viena līdz trīs gadiem) un ilgtermiņa investīcijas (ilgāk par trīs gadiem), kur to patēriņš tiek veikts gan no privātpersonu puses, gan no valsts puses nacionālās (iekšējie ieguldījumi) vai ārzemju

---

¹ Market House Books Ltd *The Oxford dictionary for international business*. Oxford University Press, 1998, p.103.

² Bojārs, J., Vilne, V. *Starptautiskās investīcijas*. Rīga: LU Starptautisko attiecību institūts, 1996, 5.lpp.

(ārzemju ieguldījumi) ekonomikas darbības jomās. To galvenā iecere ir gūt peļņu un realizēt sociālo efektu³. Termina iedalījumu praksē klasificē, kā:

- ienākuma līdzekļi;
- banku mērķnoguldījumi, kredīts;
- kapitāla daļas, obligācijas, vekseli;
- tehnoloģijas, zeme;
- licences, patenti;
- intelektuālās vērtības, ko nogulda, lai saņemtu peļņu un /vai sociālo labklājību;
- citas īpašumtiesības.

Aplūkojot investīciju būtību no makroekonomiskā aspekta tiek novērota divu būtisku elementu mijiedarbība, tādējādi garantējot ekonomiskās paplašināšanās potenci nākotnē. Šie elementi ir ieguldījumu diapazons un kvalitāte. Paralēli tam, šie elementi var sekmēt iekšzemes kopprodukta (turpmāk tekstā – IKP), darba spēka un ieņēmumu palielināšanos. Investīciju fundamentālā nozīme vairo valsts apstrādes potenciālu valsts tautsaimniecībā.

Investīcijas, atkarībā no to veida, uzņēmumā tiek veiktas vairāku, savstarpēji saistītu mērķu realizēšanas dēļ. Atsaucoties uz lektores I.Spīčas mācību materiāla kopsavilkuma, darba autore izsaka atbilstošus investīcijas mērķus:

- uzņēmuma norises paplašināšana;
- pārmērīga pamatlīdzekļu nolietojuma mazināšana;
- ražošanas tehniskās kvalitātes paaugstināšana;
- ražojamās produkcijas kvalitātes un konkurētspējas palielināšana;
- vērsto papīru iegāde un ieguldīšana citu uzņēmumu aktīvos.⁴

Investīcijas kā viena no piesaistīšanas būtības pazīmēm iedalās tiešajās un netiešajās investīcijās. Tiešās investīcijas bakalaura darbā tiks pētītas plašāk; tas ir investīciju veids, kas investoram, kas ir tiešais investors, tiešā vai netiešā manierē dod īpašumtiesības sākot no vismaz 10% standarta akciju apmērā. Tas attiecīgi dod zināmas balsstiesības uzņēmumā. Vēl jo vairāk, tiešās investīcijas var kalpot kā peļņas reinvestīcija un kredītsaistības ilgtermiņā.

Savukārt, netiešās investīcijas jeb portfeļinvestīcijas nosaka investīcijas vērtspapīru portfeļu veidošanā, kā arī ir pielīdzināmas veidam, kā investēt nekustamajā īpašumā, faktiski

---

³ Kozlovs, V. Investīciju projektu ekonomiskais novērtējums. Rīga: Latvijas Hipotēku un zemes banka, 2005, 7.lpp

⁴ Spīča, I. "Investīcijas, investori, investīciju process un portfelis, tā veidošanās", pieejams <https://www.slideshare.net/zemunde/investicijas> [skatīts 13.04.2019]

neieguldot īpašumā. Tās var veikt dažādos veidos, tostarp ar vērtspapīriem, fondiem, privāto kapitālu, akcijām, obligācijām u.c.

Apkopojot augstākminēto autoru definīcijas, darba autore secina, ka investīcijas ir naudas ieguldīšanas process, kura galvenais mērķis ir peļņas gūšana īstermiņā, vidējā termiņā vai ilgtermiņā, kur tās tiek veiktas gan no privātpersonu puses, gan no valsts puses pašmāju, vai starptautiskās ekonomikas nozarēs. Investīciju mērķis ir nodrošināt kapitāla vērtību un sekmēt tās pieaugumu. Tas tiek attiecinātas uz visa veida investīcijām, kas ir:

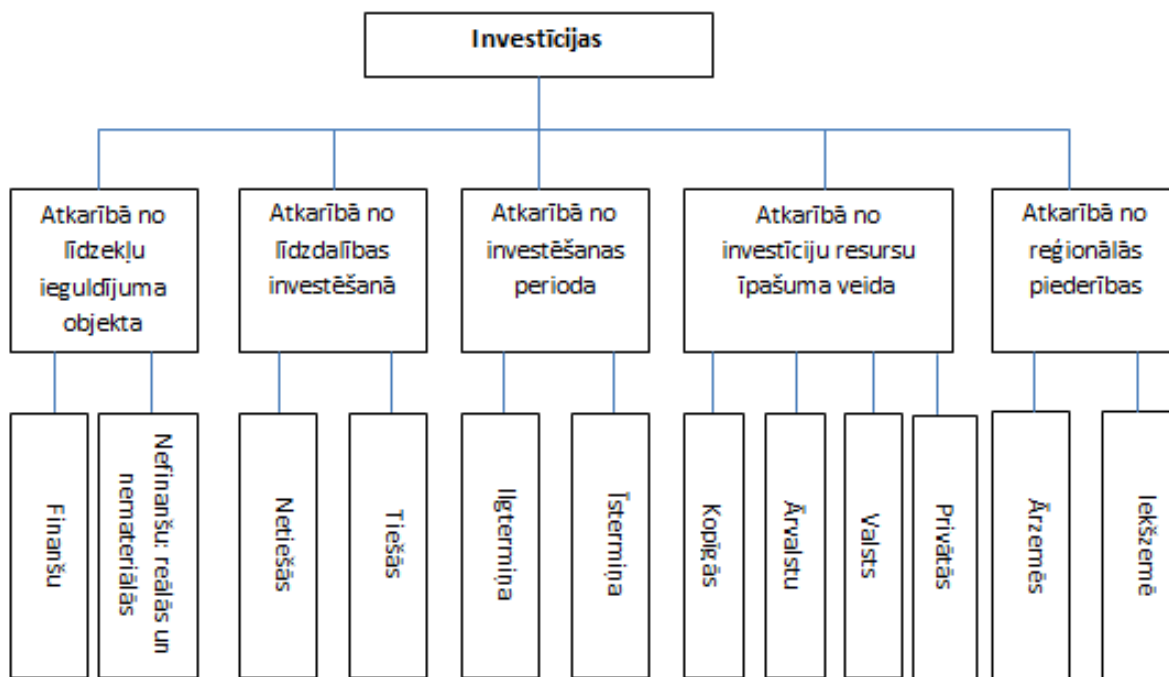
- uzņēmuma investīcijām ražošanas iekārtās;
- uzņēmuma investīcijām apgrozāmos līdzekļos;
- valdības investīcijām dažādiem pasākumiem;
- investīcijām vērtspapīros;
- investīcijām nekustamajā īpašumā;
- depozītu ieguldījumiem.⁵

Ekonomists I.Kasjanovs investīcija iedala trīs veidos – atkarībā no stratēģiskā mērķa, resursu piederības un ieguldījuma veida⁶, un uzsver, ka tās ir visa tā līdzekļu plūsma, kas nav iecerēta izlietošanai, tādejādi garantējot kapitāla vērtības saglabāšanu vai pieaugumu. Relatīvi līdzīgu investīciju klasifikāciju ir izveidojusi O.Kutuzova (sk.1.1.1.att.), kur to pamats tiek iedalīts atkarībā no līdzekļu ieguldījuma objekta, līdzdalības investēšanā, investēšanas perioda, investīciju resursu īpašuma veida, reģionālās piederības.

---

⁵ Leonoviča, L. Uzņēmējdarbība un investīcijas, Rīga: Rīgas Tehniskā universitāte, 2005, 5.lpp.

⁶Kasjanovs, I. Investīciju ābece: veidi, ietekme, vide un situācija Latvijā, pieejams <https://www.makroekonomika.lv/investiciju-abece-veidi-ietekme-vide-un-situacija-latvija> [skatīts 23.03.2019]

1.1.1.att. Investīciju klasifikācija⁷

Būtiski ir uzsvērt to, ka nepastāv tikai viena noteikta investīciju klasifikācijas struktūra. Darba autore uzsver, ka vitāli nozīmīgi ir uzskaitīt sekojošus momentus, kurus investīcijām ir jāatspoguļo. L.Leonoviča savā grāmatā “Uzņēmējdarbība un investīcijas” norāda uz to noteicošajiem elementiem:

- naudas līdzekļu ieguldīšana vai aizdošana uz zināmu laiku;
- nākotnes naudas plūsmas veidošanas motivācija,
- naudas plūsmai ir jākompensē investēto līdzekļu summa, inflācijas procents un nenoteiktība vai rentabilitātes risks,
- investoram par līdzekļu aizdošanu ir jāsaņem zināms ienākums.⁸

Investīciju galvenā virzība tiek balstīta uz ekonomiskās efektivitātes uzlabošanu raksturojot ekonomiskā efekta stāvokli. Pastāv vairāki veidi, kā novērtēt investīciju potenciālu. Svarīgākais, ko der atcerēties ir neinvestēt tur, kas nav gaidāma peļņa. Autors M.J. Čenejs (*M.J.Cheney*) savā publikācijā min attiecīgus svarīgākos faktorus, kuri jāņem vērā pirms investīciju lēmumu pieņemšanas:

- vispārējais investīcijas objekts,
- gaidāmā ienesīguma likme,
- gaidāmais risks,

⁷ Kutuzova, O. Finanšu un kredītu. Valsts investīciju politika, Rīga: Biznesa augstskola Turība, 2003, 150.lpp.

⁸ Leonoviča, L. Uzņēmējdarbība un investīcijas, Rīga: Rīgas Tehniskā universitāte, 2005, 5.lpp.

- nodokļi,
- investīciju horizonts,
- investīciju stratēģija.⁹

Apkopojot šos faktus, autore piekrīt tam, ka investīcijas ir naudas līdzekļu ieguldīšana uz noteiktu laiku ar mērķi izveidot nākotnes naudas plūsmu, tādējādi investoram kompensējot aizdoto līdzekļu summu un zināmo peļņu. To darbībai ir būtiska nozīme ekonomiskās labklājības veicināšanā, jo tā ir viena no svarīgākajām saimnieciskajām darbībām, ko var veikt uzņēmumi, patērētāji un valdības. Vēl jo vairāk, investīcijas tiek atzītas par vienu no noteicošajiem valsts nākotnes ekonomiskās izaugsmes faktoriem, kuras pieauguma rezultātā sekmē gan izaugsmes, gan nodarbinātības rādītājus, tādējādi paaugstinot dzīves līmeni.

1.2. Ārvalstu tiešo investīciju raksturojums un motīvi

Ārvalstu investīcijas ir viens no fundamentālākajiem starptautiskās ekonomikas un sociālās attīstības virzītājspēkiem, tādējādi nodrošinot finanšu stabilitāti, veicinot ekonomisko attīstību ar mērķi uzlabot sabiedrības labklājību. Pēdējo gadu laikā tām ir manāms pieaugums veicinot arvien ciešāku valstu tautsaimniecības integrāciju, kur to virzītājspēks ir pasaules mēroga sāncensības norise, tautsaimniecības liberalizācija un investīciju radīšana esošajās nozarēs.

Starptautiskās investīcijas ir uzskatāmas kā vienas no starptautiskās uzņēmējdarbības veidiem, kuras šaurāk klasificējas kā:

- portfeļinvestīcijas;
- ārvalstu tiešās investīcijas.

Profesore Ē.Šumilo uzsver galvenās šo iedalījumu atšķirības - portfeļinvestīcijas ir attiecināmas uz tiem darījumiem, kuriem ir kapitāla vērtība un investoru ieguldījums uzņēmuma pamatkapitālā nepārsniedz 10%¹⁰. Vēl jo vairāk, šis investīciju veids sevī neiekļauj investoru piedalīšanos organizācijas pārvaldē balstoties uz to, ka investoru mērķis ir gūt peļņu īstermiņā un investoram nedod tiesības uz aktīviem, bet uz ieguldījumu portfeļa daļu. Savukārt, ārvalstu tiešo investīciju mērķis ir pretējs un ne tikai attiecības tiek nodibinātas starp investoru un uzņēmumu, kurā tiek investēts, bet arī gan ar saistītajiem uzņēmumiem.

⁹ Cheney, M.J., Moses, A.E. Fundamentals of Investments. West Publishing Company, 1992, p.13.

¹⁰ Šumilo, Ē. Ārvalstu tiešās investīcijas, Rīga: 2010, pieejams:

<http://profizgl.lu.lv/mod/book/tool/print/index.php?id=16789> [skatīts 03.04.2019]

Nemot vērā faktu, ka ĀTI definīcijas variē, darba autore attiecīgi apkopo šādu publikāciju kodolīgus termina raksturojumus:

- Pēc “Ekonomikas un finanšu vārdnīcas” ārvalstu tiešās investīcijas ir valsts rezidentu kapitāla ieguldīšana ārvalstu nekustamos īpašumos, pērkot zemi, ēkas vai kādu esošu ārvalstu uzņēmumu¹¹;
- “Starptautisko publisko tiesību enciklopēdija” (*Encyclopedia of Public International Law*)¹² ĀTI definē kā līdzekļu vai materiālu pārvedums no vienas valsts (kapitāla eksportētājvalsts) uz citu valsti (uzņēmējvalsts) apmaiņā pret tiešu vai netiešu līdzdalību šī uzņēmuma peļņā;
- “Maksājumu bilances rokasgrāmata” (*Balance of Payments Manual*) izmanto kodolīgāku raksturojumu, kur ĀTI raksturo kā ieguldījumu, kas tiek veikts, lai iegūtu ilgstošu līdzdalību uzņēmumā, kurš darbojas citas valsts ekonomikā ar mērķi iegūt vadību uzņēmuma pārvaldībā¹³;
- Autori E.M.Grahams un P.R.Krūgmans (*E.M.Graham & P.R.Krugman*): ĀTI ir oficiāli definēti kā ārvalstu rezidentu īpašumtiesības uz aktīviem, lai kontrolētu aktīvu izmantošanu¹⁴;
- Savukārt, autore H.E.Larimore (*H.E.Larimore*) ĀTI interpretē kā vienas valsts uzņēmuma fizisks ieguldījums citas valsts rūpnīcas attīstībā¹⁵;
- Saskaņā ar Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizāciju (*Organisation for Economic Co-operation and Development – OECD*) definīciju, ĀTI ir starptautisko investīciju kategorija, kas atspoguļo rezidentvienības mērķi vienā ekonomikā iegūt ilgstošu interesi citā ekonomikā reģistrētā uzņēmumā¹⁶

Atsaucoties uz Starptautiskā valūtas fondu (*International Monetary Fund*)¹⁷ un ESAO (*OECD*)¹⁸, ĀTI iesaistītās puses tiek iedalītas sekojoši:

---

¹¹ Krēsliņš, K. Ekonomikas un finanšu vārdnīca, Apgāds Norden AB, 2003, 45.lpp.

¹² Bowett, D.W. Encyclopedia of Public International Law. Volume 8: Human Rights and the individual in international law. International Economic relations. Amsterdam: North Holland Publishing Company, 1985, p.246.

¹³ International Monetary Fund. Balance of Payments Manual, pieejams <https://www.imf.org/external/np/sta/bop/bopman.pdf> 89.lpp.[skatīts 02.03.2019]

¹⁴ Graham, E.M., Krugman, P.R. Foreign direct investment in the United States, 3rd edition, Washington, D.C.: Institute for International Economics, 1995, p. 122.

¹⁵ Larimore, H.E. Foreign Direct Investment, Nova Science Publishers Inc., 2008, p.10.

¹⁶ Glossary of Statistical Terms, Foreign Direct Investment, OECD, pieejams <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=1028> [skatīts 10.05.2019]

¹⁷ International Monetary Fund (IMF), Coordinated Direct, Investment Survey (Washington), 2014, p. 35.

¹⁸ OECD, Foreign Direct Investment Statistics, Explanatory notes, pieejams <https://www.oecd.org/daf/inv/FDI-statistics-explanatory-notes.pdf> [skatīts 10.05.2019]

- **Tiešais investors** – tiešais investors var būt indivīds, inkorporēts vai neinkorporēts privāts vai valsts uzņēmums, valsts valdība, savstarpēji saistītu interešu grupa vai saistītu inkorporētu un / vai neinkorporētu uzņēmumu grupa, kuriem ir tiešs investīciju uzņēmums, kas darbojas valstī, kura nav tiešā investora rezidences valsts.
- **Tiešo investīciju uzņēmums** – tiešo investīciju uzņēmums ir inkorporēta vai neinkorporēta organizācija, kurā ārvalstu investoram pieder 10 vai vairāk procentu pamatkapitālā.

Apkopojot jēdziena dažādās definīcijas, kopumā publicētā zinātniskā literatūra norāda uz to, ka ĀTI veic starptautiski uzņēmumi, kuri investē savu kapitālu ārvalstīs pretī sagaidot augstāku atdeves peļņu, līdzdalību uzņēmuma pārvaldē un īpašumtiesības uz aktīviem. Starptautiskā organizācija OECD ir noteikusi trīs ĀTI darījumu veidus:

1. investīcijas pašu kapitālā - pamatkapitāls, kas ir investora iegādātās ārvalstu uzņēmumu kapitāla daļas;
2. investoru reinvestētā peļņa - nav izmaksāta dividendēs, bet ieguldīta uzņēmumā atkārtoti;
3. starpuzņēmumu aizdevumi - mātes uzņēmuma īstermiņa un ilgtermiņa aizņēmums un aizdevums saistītajiem uzņēmumiem.¹⁹

Faktori, kas ietekmē ĀTI plūsmas valstī ir novērtēšanas efekts, nodokļu izmaiņas un tirdzniecības barjeras, atsaucoties uz E.M.Grahama (*E.M.Graham*) un P.R.Krūgmena (*P.R.Krugman*)²⁰ apokoto argumentāciju.

Starptautiskie uzņēmumi, kuri vēlas investēt ārvalstu tirgū, sākotnēji izvēlas vienu no diviem darba režīmiem, kurus aptvers investīciju procesā. Pirmais no tiem ir *agresīvais*, kura gadījumā investori cenšas rīkoties ar augstu produktivitātes līmeni, virzot savus stratēģiskos mērķus. Savukārt, otrs no šiem režīmiem ieņem *aizsargātu* pozīciju, kur investoru iecere ir sākotnēji novērot konkurentu darbības un izprast ārvalstu valdības prasības. Lielākā daļa investoru iegulda ārpus savas valsts, lai iegūtu dabas resursus vai piekļūtu jauniem tirgiem. Vēl jo vairāk, ārvalstu investīcijas tiek izmantots kā līdzeklis, ar kura palīdzību investors uzlabo sava uzņēmuma stāvokli pasaules tirgū, palielinot tā efektivitāti un piekļūstot jauniem priekšrocīgiem avotiem.

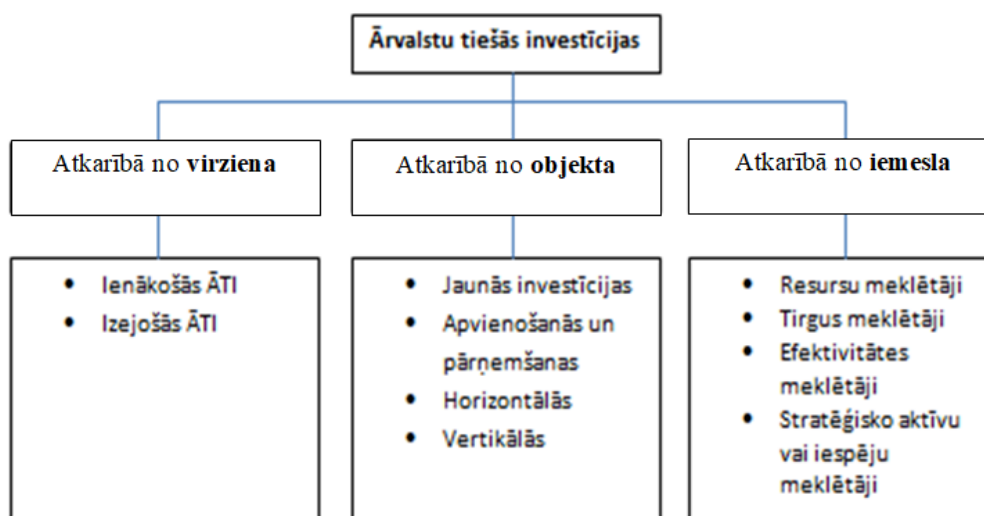
¹⁹ OECD International Direct Investment Database, pieejams <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264084360-en.pdf?expires=1557480637&id=id&accname=guest&checksum=DFA980C4E4D7078A4826F159916E41F1> 86.lpp. [skatīts 10.05.2019]

²⁰ Graham, E.M., Krugman, P.R. Foreign Direct Investments in the United States, Peterson Institute, 1995, p.205.

Pastāv četri veidi, kā uzņēmumi var investēt ārvalstīs:

1. Brownfield investīcijas;
2. Greenfield investīcijas;
3. Ārvalstu uzņēmumos reinvestētā peļņa;
4. Pārrobežu un tirdzniecības kredīti starp sadarbībā esošajiem uzņēmumiem.

Autors J.H.Dunnings (*J.H.Dunning*) savā grāmatā ‘‘Multinational Enterprises and the Global Economy’’ iedala investoru tipus pēc konkrēta mērķa (sk.1.2.1.att.).

1.2.1.att. Ārvalstu tiešo investīciju klasifikācija²¹

ĀTI atkarībā no to virziena tiek iedalītas, kā:

- **Ienākošās ĀTI** ir specifisks investīciju veids, jo ārvalstu kapitāls tiek ieguldīts vietējos resursos. To veicina nodokļu atvieglojumi, subsīdijas, aizdevumi ar zemu procentu likmi un noteiktu ierobežojumu atcelšana. Tomēr tās nosaka īpašumtiesību ierobežojumos, kur to performance un attiecīgās prasības ir atšķirīgas.
- **Izejošās ĀTI** tiek arī dēvētas par tiešajiem ieguldījumiem ārzemēs, kur vietējais kapitāls tiek ieguldīts ārvalstu resursos. Izejošās ĀTI veicina valdības nodrošināta apdrošināšana, lai segtu riskus un nodrošinātu nodokļu atvieglojumus.

ĀTI iedalījums pēc to mērķa:

- **Jaunās (*greenfield*) investīcijas** – uzņēmuma pārstāvniecības vai filiāles pakāpeniska ienākšana jaunā tirgū ar nolūku konstruēt jaunu ražošanas jaudu, tehnoloģiju un darba vietas;

²¹ Dunning, J.H., Lundan, S.M. *Multinational Enterprises and the Global Economy*, 2nd edition, Edward Elgar Publishing, Inc., 2008, p.67.

- **Apvienšanās un pārņemšanas (*mergers & acquisitions*)** - bieži vien tiek klasificētas kā ilgtspējīgākā alternatīva kontrastā ar jaunajām investīcijām²², ņemot vērā, ka to izmaksas un riska līmenis ir zemāks. Šīs investīcijas ir atzītas par visbiežāk sastopamākajām investoru starpā un caur tām ĀTI plūsmas tiek virzītas valstī kā ieguldījumi jau esošos projektos (uzņēmumu apvienošana vai pārņemšana).
- **Horizontālās investīcijas** – to primārais mērķis ir jaunu tirgu apgūšana, orientējas uz jaunu ārvalstu tirgu apgūšanu ar tādu pašu vai līdzīgu produktu, kā savā mītnes valstī. Investors veic horizontālās ĀTI tad, ja rīcībā ir unikālas priekšrocības, un ja ieguldījuma valstī eksistē importa tarifi vai augstas transportēšanas barjeras, kas kavē eksportu.
- **Vertikālās investīcijas** – investors var investēt citā valstī ar mērķi ražot uzņēmuma produktam noteicosās izejvielas. Tās iedala kā atpakaļ vērstās vertikālās ĀTI, kuru pielieto, lai nodrošinātu izejvielas par zemākām izmaksām. Uz priekšu vērstās ĀTI ļauj iemantot patērētāju lojalitāti ātrāk iegādājoties attiecīgus izplatīšanas kanālus.

ĀTI atkarībā no to iemesla:

- **Resursu meklētāji (*The natural resource seekers*)** – šo tipu uzņēmumi tiek mudināti ieguldīt ārvalstīs, lai iegūtu īpašus un specifiskus resursus ar augstāku kvalitāti un zemākām faktiskajām izmaksām kontrastā ar savas valsts cenām. Pastāv trīs galvenie resursu meklētāju tipi, kur pirmais no tiem meklē fizisko veidu resursus (primārie ražotāji un ražošanas uzņēmumi). Otrais resursu meklētāju tips ir orientēti atrast lētu, motivētu un nekvalificētu darbaspēku ar zemākām darbaspēka izmaksām, lai laika gaitā piegādātu darbietilpīgus starpproduktus vai galaproduktus eksporta ietvaros. Savukārt, trešais resursu meklētāju tips ietver uzņēmumus, kuri meklē uzņēmumus ārvalstīs ar mērķi iegūt tehnoloģiskās spējas, vadības, mārketinga zināšanas un organizatoriskās prasmes.
- **Tirgus meklētāji (*the market seekers*)** – tie ir uzņēmumi, kas investē konkrētā valstī, lai piegādātu preces vai pakalpojumus šajos un blakus esošos tirgos. Investoriem ar konkrētajām valstīm ir jau bijuši sadarbojušies pirms tam – eksportējot savas preces vai pakalpojumus, kas tarifu vai citu izmaksu palielināšanās šķēršļu dēļ bija jāpārtrauc.
- **Efektivitātes meklētāji (*the efficiency seekers*)**– efektivitātes motivācija meklējot ĀTI, ir racionalizēt izveidoto resursu vai uz tirgu orientētu investīciju struktūru tā, lai

---

²² Paull, E. The environment and economic impacts of brownfields redevelopment, Northeast – Midwest Institute, 2008, p. 20.

ieguldījumu sabiedrība spētu gūt labumu no ģeogrāfiski izkliedētu darbību kopīgas pārvaldības.

- **Stratēģisko aktīvu vai iespēju meklētāji** (*the strategic asset seekers*) – šie uzņēmumi parasti izvēlas investēt ārvalstīs iegādājoties ārvalstu korporāciju aktīvus ar mērķi veicināt to ilgtermiņa stratēģiskos mērķus, jo īpaši to globālās konkurētspējas uzturēšanā vai veicināšanā. Iesaistītās puses, kas veic investīcijas ir gan dibinātās korporācijas, kas īsteno integrētu globālo vai reģionālo stratēģiju, gan investori, kas investē pirmo reizi un vēlas piekļūt vai attīstīt konkurētspēju nepazīstamā tirgū.²³

Tiešie ieguldījumi var dot papildus ieguvumus, lai uzlabotu investīciju produktivitāti:

- iesaistīšanās vadības procesā var nodrošināt piekļuvi labākām pārvaldības metodēm,
- piekļuve tehnoloģijām: tehnoloģiju īpašnieki nevēlas padarīt tehnoloģiju pieejamu partnerim, ja vien viņi nevar saglabāt zināmu vadības kontroli, ko nodrošina ĀTI,
- piekļuve mārketinga zināšanām un tirgus saitēm: ĀTI partnerim var būt labāka piekļuve eksporta tirgiem vai labākas mārketinga prasmes.²⁴

Starptautisku ekonomiskā organizācija ESAO savā publikācijā “OECD Benchmark Definition of Foreign Direct Investment”²⁵ uzsver, ka tieši ĀTI nodrošina veidu, kā radīt tiešas, stabilas un ilgstošas saiknes starp tautsaimniecībām, kur to galvenais virzītājspēks ir globalizācijas process. ĀTI kalpo kā svarīgs līdzeklis vietējo uzņēmumu attīstībā, uzlabojot to konkurētspēju, veicinot tehnoloģiju un “know-how” nodošanu starp ekonomikām. Kaut arī tiek manīts, ka ĀTI definīcijas variē, tiek novērotas kopīgas sastāvdaļas katrā no tām.

Nemot vērā augstākminētos teorētiskos aspektus autore secina, ka ĀTI ir kategorizētas kā pārrobežu investīcijas, kurā ieguldītājs, kas rezidē vienā ekonomikā, rada ilgstošu interesi un ievērojamu ietekmi uz rezidenta uzņēmumu citā ekonomikā. Tās ir nozīmīgs starptautiskās ekonomikas elements ar nolūku radīt stabilu un ilgstošu saikni starp sadarbības valstu ekonomikām. Tas kalpo kā līdzeklis tehnoloģiju nodošanai starp valstīm, veicina starptautisko tirdzniecību, nodrošinot piekļuvi ārvalstu tirgiem.

Kā galvenos ĀTI motīvus autori J.Bojārs un V.Vilne savām monogrāfijā “Starptautiskās investīcijas” norāda:

- vēlme palielināt peļņu vai konkurences iespējas tirgū;
- iegūt muitas nodokļu atlaides, kas pieejamas tikai ārvalstu investoriem;

²³ Dunning, J.H., Lundan, S.M. *Multinational Enterprises and the Global Economy*, 2nd edition, Edward Elgar Publishing, Inc., 2008, p.68 – 74.

²⁴ International Finance Corporation and Foreign Investment Advisory Service. *Foreign Direct Investment, Lessons of experience*. Number 5, Washington, D.C. 20433, U.S.A., p. 10

²⁵ OECD. *Benchmark Definition of Foreign Direct Investment*. 4th edition, 2008, p.14

- parnest savu darbību ārpus neizdevīgas nodokļu vai algu sistēmas, kas eksistē mātes uzņēmuma rezidenta valstī.²⁶

Autores prāt, šie motīvi galvenokārt liecina par investoru vēlmi apiet visas iespējamās papildus izmaksas investīciju procesā tikmēr gūstot maksimālo peļņu. Investoru mērķu tirgus izvēli ietekmējošie faktori galvenokārt ir subjektīvi ņemot vērā to, ka nodokļu un algas sistēma katrā valstī atšķiras.

Svarīgi ir apzināties, ka ĀTI veic daudz vairāk, kā tikai sniedz valstīm finansējumu to izaugsmei. Viens no to svarīgākajiem vadmotīviem ir radīt jaunas, nebijušas tehnoloģijas, kas paralēli stimulē jau patentētās tehnoloģijas un dabas resursu pielietošanu. Ņemot vērā to, ka ĀTI sevī ietver apjomīgus finanšu līdzekļus – tās ir atzītas par riskantāju starptautiskās uzņēmējdarbības veidu kontrastā ar pārējie.

1.3. Ārvalstu tiešo investīciju priekšrocības un trūkumi

Lai arī šķiet, ka ĀTI plūsmas valstī dod tikai labumu, mēdz būt arī negatīvi aspekti noteiktajā procesā. Šajā apakšnodaļā darba autore uzskaitīs un aprakstīs būtiskākos riskus, ar kuriem investoram nākas saskarties, kā arī to priekšrocības.

Atsaucoties uz autores L. Leonovičas teorētiskajām nostādnēm savā grāmatā “Uzņēmējdarbība un investīcijas”, darba autore apkopo sekojošu risku iedalījumu:

- 1. Neapgrozāmie;**
  - a. Makroekonomiskās situācijas maiņa,
  - b. Ekoloģiskais risks,
  - c. Sociālās bīstamības un noziedzības risks,
  - d. Neparedzētu neveiksmju risks.
- 2. Iekšējie prognozējamie;**
  - a. Tirgus risks,
  - b. Darbības risks.
- 3. Tehniskie;**
- 4. Tiesiskie;**
- 5. Finanšu;**
- 6. Uzņēmējdarbības;**
- 7. Likviditātes;**
- 8. Kredīspējas risks.²⁷**

²⁶ Bojārs, J., Vilne, V. Starptautiskās investīcijas. Rīga: LU Starptautisko attiecību institūts, 1996, 7.lpp.

Veicot dažādus ieguldījumus, būtiskākā lieta, kas jāņem vērā ir potenciālie riska faktori. Risks ir jēdziens, kas apzīmē iespējamu negatīvu ietekmi uz noteikta aktīva vērtību, kas var rasties kādu tagadnes vai nākotnes notikumu rezultātā. Risks visbiežāk tiek definēts kā - novirze no sagaidāmā ienesīguma. Tādēļ arī investori, kas uzņemas lielāku risku, sagaida arī lielāku atdevi.²⁸ Finanšu ekonomikā, turpretim, risks ir mainīgs lielums. Katrai investīcijai piemīt vairākas īpašības, piemēram, termiņš, nominētā valūta, likviditāte. Ieguldot ārzemēs riska veidi ir atšķirīgi kontrastā ar ieguldījumiem savā valstī.

Citi riska veidi tiek attiecināti, kā:

- **Laika risks** – dominē ieguldījuma termiņa pamatos. Ja investīciju ir klasificētas ilgtermiņā, tad rodas nenoteiktība par naudas plūsmām nākotnē. Ilgtermiņā ir sarežģīti paredzēt attiecīgas riska iespējamības - valsts ekonomisko stāvokli un politiku, to izmaiņu tempus, krīzi un defoltus.
- **Valūtas risks** – nerezidentam investējot citā valstī ir jāreķinās ar riska faktoru valūtas maiņas ietvaros provocēt nestabilitāti iesaistīto valūtu starpā.

Analizējot riska veidus, autore secina, ka šis risks ļauj investoriem gan nopelnīt, gan zaudēt daļu resursu; tas var būt fiksēts, brīvi peldošs un piesaistīts. To mēdz ietekmēt valūtas tirgus parādība, ko sauc par procentu likmju arbitāžu – valūtas pārnesi (*carry trade*).

Kaut arī ĀTI valstī sekmē ekonomisko attīstību un vispārējo labklājību, der pieminēt faktorus, kuri mēdz negatīvi ietekmēt valsts investīciju ikgadējos rādītājus:

- nestabila politiskā vide;
- nepastāvīga nodokļu politika;
- nevienmērīga infrastruktūra koncentrējoties tikai galvaspilsētā un to tuvākajos reģionos;
- augsti bezdarba līmeņa rādītāji valstī, kas mijiedarbojas ar kvalificētu darbinieku trūkumu;
- augsts korupcijas līmenis valstī;
- augsti ēnu ekonomikas rādītāji;
- nesakārtota un haotiska likumdošana.

Savukārt, uzņēmumam investējot ārvalstīs mūsdienās tiek piedāvāti tādi **ieguvumi**, kā:

- tiešo un netiešo darbavietu pienesumi;

---

²⁷ Leonoviča, L. Uzņēmējdarbība un investīcijas: RTU izdevniecība, Rīga, 2005, 26.-29.lpp.

²⁸ Prokofjevs, A., Papenkovs, A., Kučere, J., Krastiņa, Z., Brencēna, D., Poriņa – Palsāne, S., Skrimble, E., Točelovska, N., Krūmiņš, K., Zakulis, E, Ozoliņš, M. (2007). Investīciju rokasgrāmata, *Dienas Bizness*, 10.lpp.

- algas pielikumi;
- katalizatora efekts;
- inovāciju un iekšzemes investīcijas;
- tehnoloģiju nodošana;
- augstāka produktivitāte²⁹;
- konkurētspējas stimulēšana;
- augsts atpazīstamības rādītājs starptautiskā mērogā;
- pozitīvi ietekmē starptautiskās tirdzniecības attīstību;
- ražošanas diversifikācijas paaugstināšana;
- stabila valūtas kursa politika;
- valsts kredītreitingu paaugstināšana;
- stratēģisko projektu īstenošana;
- vadības un darba organizācijas metožu patapināšana.

ĀTI plūsmas **pieaugumu** ietekmē faktori kā:

- Krīzes iespaidā radītā labvēlīgāka investīciju vide apstrādes rūpniecībai, it īpaši uz eksportu orientētajās nozarēs,
- Ar 01.01.2011. atjaunotā UIN atlaide par investīcijām atsevišķās nozarēs,
- Ģeogrāfiskais stāvoklis,
- Stabila valūtas kursa politika,
- Latvijas kredītreitingu paaugstināšana.³⁰

Autore apkopo **priekšrocības**, kā šis investīciju veids ietekmē valsts ekonomisko labklājību:

- sekmē ekonomisko izaugsmi un attīstību;
- pieaug nodarbinātības un algas līmenis;
- attīsta tehnoloģiju, kas mijiedarbojas ar produktivitātes pieaugumu;
- lēts darbaspēks;
- veicina maksājuma bilances rādītājus³¹.

²⁹ Nicholls, D., Foreign Direct Investment. Smart approaches to differentiation and engagement, Gower Publishing Limited, 1998, p.357.

³⁰ Kasjanovs, I., Investīcijas: mazliet teorijas un situācijas Latvijā, 2011, pieejams https://www.makroekonomika.lv/sites/default/files/2011-06-20_igors_kasjanovs_investicijas_-_teorija_un_situacija_latvija.pdf [skatīts 29.04.2019]

³¹ Hayali, S.A. (2014). Is FDI beneficial for development in any case: an empirical comparison between greenfield and brownfield investments, *Dogus University Journal*, 15 (1), 3.

Kaut arī ĀTI pozitīvi sekmē valsts ekonomisko attīstību, tām, diemžēl piemīt arī trūkumi. Autore vēlas izcelt būtiskākos ĀTI **trūkumus**:

- kalpo kā kavēklis iekšzemes investīcijām,
- negatīva ietekme uz valūtas kursu,
- augstākas izmaksas,
- apdraudēta ekonomiskā dzīvotspēja.

Apkopojot pirmās nodaļas teorētiskos aspektus, darba autore secina, ka investīciju galvenais mērķis ir gūt peļņu atkarībā no to investēšanas termiņa. Valsts struktūrā investīcijas ieņem zīmīgu lomu, konkrēti – ražošanas resursu atjaunošanā un paplašināšanā. Der atcerēties, ka ieguldījumi ilgtermiņā ir jākompensē investēto līdzekļu summa, inflācijas procents un rentabilitātes risks, kas liecina par nopietnām saistībām ilgtermiņā. Savukārt, ĀTI ir viens no starptautisko investīciju veidiem, kuru var klasificēt atkarībā no virziena, objekta un iemesla. Vēl jo vairāk, ĀTI pirmīt augsts riska iespējamība un viens no to galvenajiem trūkumiem ir tas, ka tās kalpo kā kavēklis iekšzemes investīciju plūsmām.

2. ĀRVALSTU TIEŠO INVESTĪCIJU IETEKME UZ LATVIJAS EKONOMIKAS ATTĪSTĪBU

Šajā nodaļā tiek pielietota empīriskā datu vākšanas metode ar nolūkumu analizēt statistikas datus par atšķirīgiem ĀTI ietekmējošiem rādītājiem Latvijā. Vēl jo vairāk, nodaļā tiek aprakstītas attiecīgo valsts institūciju iniciatīva investīciju piesaistes procesā un to vispārējie pienākumi sadarbības ietvaros ar ārvalstu investoriem.

2.1. Ārvalstu tiešo investīciju piesaistes politika Latvijā

Autori E.Borenszteins, J.De Gregario un J.W.Lī (*E.Borensztein, J.De Gregorio un J.W.Lee*)³² argumentē to, ka ĀTI pozitīvi ietekmē valsts ekonomisko attīstību, ja valstij ir augsti izglītots darbaspēks, savukārt M.Blumstrums, R.E.Lipsijs un M.Zejans (*M.Blomstrom, R.E.Lipsey un M.Zejan*)³³ uzskata, ka izglītības līmenis nav saistīts ar ĀTI izaugsmi un valsts pārpilnību kopumā. Intuitīvi šķiet tas, ka ĀTI vajadzētu ieplūst valstīs ar samērā stabiliem ekonomiskajiem apstākļiem un spēcīgām iestādēm ar mērķi novērst investoru bažas par politisko nestabilitāti, neeļstīguma noteikumiem un vājiem attīstības rādītājiem potenciālo darba ņēmēju vidū.

Pētnieki P.Džeimss Valšs un Y.Jangans (*P.James Walsh un Jiangyan, Y.*)³⁴ norāda uz valsts investīciju balstītu iestāžu kvalitātes svarīgumu. Iestāžu kvalitāte mēdz būt ĀTI noteicošais faktors it īpaši mazāk attīstītām valstīm balstoties uz trīs galvenajiem faktoriem. Pirmkārt, iestādes pārvaldības kvalitāte noved pie lielākas ekonomikas izaugsmes valstī, kas potenciāli piesaista vairāk ĀTI plūsmas. Otrkārt, korupcijas līmenis nabadzīgākās iestādēs palielina investīciju izmaksas tādejādi samazinot peļņu. Treškārt, ĀTI augstās izmaksas padara investorus jūtīgus pret nenoteiktību. Diemžēl, ir grūti noteikt institucionālos faktorus ņemot vērā to, ka empīriskie rezultāti mēdz būt neskaidri.

Latvijā, kā jau visās valstīs, par investīciju piesaisti atbild konkrētas valstiskās un nevalstiskās iestādes. Valsts iestādes, kuras nodarbojas ar ĀTI piesaisti Latvijā ir:

Ekonomikas ministrija (turpmāk tekstā – EM) – veido ĀTI piesaistes stratēģiju un plānošanu un tās padotībā ir piecas citas iestādes. Tā ir vadošā valsts pārvaldes iestāde ekonomiskās politikas jomā, kur investīciju politika ir EM darbības jomas sastāvdaļa. Nozares

³² Borensztein, E., De Gregorio, J., Lee, J.W. How Does Foreign Investment Affect Growth?, *Journal of International Economics*, 1998, p.73.

³³ Blomstrom, M., Lipsey, R.E., Zejan, M. What Explains Developing Country Growth?, *Convergence and Productivity: Cross – National Studies and Historical Evidence*, Oxford: Oxford University Press, 1994, p.42.

³⁴ James, P.W., Jiangyan, Y. Determinants of Foreign Direct Investment: A sectoral and institutional approach, *International Monetary Fund*, 2010, p. 6.

politikas ietvaros EM argumentē sekojošus ĀTI priekšnoteikumus Latvijas ekonomikas izaugsmes attīstībā:

- dod iespēju Latvijas ražotājiem izmantot papildu finanšu kapitālu,
- veicina dažādu ražošanas un vadības prasmju apgūšanu,
- veicina jaunu darba vietu izveidi,
- rada iespēju izmantot jaunas tehnoloģijas vai to pārnesi uz Latviju,
- veicina Latvijas ražotāju integrāciju starptautiskajos tirdzniecības tīklos un piegāžu ķēdēs,
- var pozitīvi ietekmēt attīstību pastarpināti saistītās jomās, piemēram, medicīnā, izglītībā un infrastruktūrā.³⁵

Ministrijas padotībā ir piecas valsts pārvaldes iestādes - viena no tām ir **Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra** (turpmāk tekstā – LIAA), kuras mērķis ir rezultēt uzņēmējdarbības attīstību Latvijā, veicinot ārvalstu investīciju apjoma pieaugumu un palielināt Latvijas konkurētspēju pašmāju un starptautiskos tirgos. Iestādes galvenās darbības privātajā sektorā ietver funkcijas:

- pasākumu īstenošana ar nolūku paaugstināt Latvijas uzņēmumu eksportspēju un ārējās tirdzniecības veicināšanu;
- iekļaut Latvijas ekonomikā ārvalstu investīcijas;
- sekmēt uzsākšanas, attīstības, inovācijas un tehnoloģijas pārneses pasākumus ar mērķi veicināt uzņēmējdarbību;
- attīstīt inovatīvu uzņēmējdarbību un sadarbību starp pētniecības un uzņēmējdarbības sektoriem;
- saskaņot pasākumus ar valsts atbalsta programmām to īstenošanas procesā;
- nodrošināt Eiropas Savienības fondu un citu ārvalstu finanšu instrumentu līdzfinansēto aktivitāšu administrēšanu;
- īstenot Tūrisma likumā noteiktās funkcijas.³⁶

Mārketinga instrumenti, ko LIAA izmanto efektīvākas pozicionēšanas nolūkā salīdzinot ar konkurentu valstīm:

- iepazīšanās vizītes,

---

³⁵ Ārvalstu tiešās investīcijas, Ekonomikas ministrija, pieejams https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/nacionala_industriala_politika/investicijas/arvalstu_tiesas_investicijas/ [skatīts 26.04.2019]

³⁶ Galvenās darbības sfēras privātajā sektorā, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, pieejams <http://www.liaa.gov.lv/lv/par-liaa/darbibas-sferas> [skatīts 29.03.2019]

- sabiedriskās attiecības,
- interneta mediji,
- informācijas materiāli,
- sadarbība ar partneriem (vēstniecības, nevalstiskās organizācijas, nozaru asociācijas, pašvaldības,
- tiešais mārketingis,
- tirgus pētījumi.

LIAA pakalpojumi, kuri mijiedarbojas ar ĀTI piesaisti Latvijā ir vairāki. Galvenokārt valstiskā institūcija uzņemas ārējās tirdzniecības semināru organizēšanu Latvijā, piedāvā atbalstu ārvalstu kompānijām potenciālo investīciju projektu realizācijai Latvijā, biznesu kontaktu dibināšana ar Latvijas komersantiem ārzemēs, kā arī piedāvā inkubācijas atbalstu.³⁷

Neskatoties uz iestādes jau aktīvo līdzdalību investīciju piesaistē – paralēli tam LIAA izveidoja metodikas procesu ‘POLARIS’ ar nodomu veidot efektīvāku ārvalstu investoru investīciju piesaisti. Metodikas process ietver darbību Latvijā, nosakot investīciju mērķa nozares, apkopojot un aktualizējot jaunākos atklājumus ar nozarēm saistītajās zinātņu jomās piedāvājot ārvalstu investoriem projektus un, koordinējot sadarbību starp Latvijas valsts iestādēm, pašvaldībām, privāto sektoru un zinātniskajām institūcijām.³⁸

ĀTI politiku valstī kontrolē ne tikai institūcijas, bet arī attiecošs politikas plānošanas dokuments – ‘Latvijas preču un pakalpojumu eksporta veicināšanas un ārvalstu investīcijas piesaistes pamatnostādnes’. Patreiz spēkā esošais dokuments tika veidots par nostādņēm no 2013.-2019.gadam un tā būtība ir celt efektivitātes līmeni Latvijas tautsaimniecības atvērto produktu - preču un pakalpojumu, un kapitāla tirgos. Ekonomikas Ministrija ir atbildīgā iestāde Latvijā, kura īsteno konkrētus pamanostādņēs iekļautos uzdevumus, kā arī vispārējo pasākumu plānu laika periodam, par kuru dokuments tiek izlaists. Paralēli tam, dokuments kalpo kā labvēlīgas vides un starptautiskās konkurētspējas sekmēšanas instruments labvēlīgi ietekmējot uzņēmumu izešanu ārējos tirgos.³⁹

Neraugoties uz ĀTI piesaistes politikas pamatnostādņēm, tās vispārējā politika ir vērsta uz Latvijas kā investīcijām pievilcīgas vides konkurētspējas celšanu, ņemot vērā investoru svarīgākos aspektus:

- valstu makroekonomiskos rādītājus,

³⁷ LIAA, Pakalpojumi, pieejams <http://www.liaa.gov.lv/lv/par-liaa/pakalpojumi> [skatīts 14.04.2019]

³⁸ LIAA, Polaris process, pieejams <http://www.liaa.gov.lv/lv/investicijas/polaris-process> [skatīts 14.04.2019]

³⁹ Par Latvijas preču un pakalpojumu eksporta veicināšanas un ārvalstu investīciju piesaistes pamatnostādņēm 2013.-2019.gadam, Ministru kabineta rīkojums Nr.249, 17.06.2013.

- uzņēmējdarbības vidi – birokrātisko procedūru vienkāršību un stabilu nodokļu politiku,
- atbilstošas kvalifikācijas darbaspēja pieejamību,
- tirgus potenciālu,
- nepieciešamās infrastruktūras pieejamību,
- piedāvātos atbalsta instrumentus un stimulus.⁴⁰

Būtiski ir piesaistīt ĀTI nozarēs, kuras nodrošina tautsaimniecības struktūras maiņu par labu uz ārējo pieprasījumu orientētām nozarēm, īpaši nozarēs, kas tiek definētas kā vidēji augstu un augstu tehnoloģiju nozares.

ĀTI ir bijusi svarīga, bet tajā pat laikā – reizēm pretrunīga loma valstu izaugsmē. Laiku pa laikam jaunattīstības valstis ir paidušas nopietnas šaubas par ārvalstu ieguldījumu ekonomiskajām, sociālajām un politiskajām sekām. Visbiežāk šo uzņēmumu investori baidījās zaudēt kontroli pār ārvalstnieku svarīgākajām tautsaimniecības daļām un pārmērīgu peļņas aizplūšanu kā ārvalstu investoriem.

EM uzsver, ka prioritārās valstis ĀTI piesaistei ir tās, kuras atrodas ģeogrāfiski tuvāk Latvijai, tādejādi samazinot informatīvo pasākumu resursu izdevumus. Tomēr, sekundārie ārējie tirgi ietver ekonomiski noturīgās un attīstītās valstis, kā piemēram, Amerikas Savienotās Valstis, Francija, Vācija, Japāna un citas, kurās ekonomikas nozaru attīstības potenciāls un prasības atbilst Latvijas izredzes sadarbības izredzēm. EM īsteno investīciju piesaistes politiku ar mērķi paaugstināt ĀTI pozitīvo ietekmi uz Latvijas ekonomikas attīstību paralēli mazinot saistītos riskus.

Pētot LIAA ikgadējo darbības plānu attiecībā uz ĀTI mērķu valstīm, ārvalstis tiek iedalītas trīs mērķu valsts kategorijās. Tās ir:

- 1) **Augsti prioritārās valstis:** Somija, Zviedrija, Lielbritānija, Vācija, Francija, Dānija un Nīderlande. Katrai kategoriju grupai LIAA ir izstrādājusi atbilstošas mārketinga aktivitātes ar mērķi realizēt mārketinga pasākumu programmu, kas ietver esošo un perspektīvo investoru uzrunāšanu.
- 2) **Prioritārās valstis:** Krievija, Ķīna, ASV, Norvēģija, Singapūra, Japāna, Korejas Republika, Indija.
- 3) **Sekundārās valstis:** visas pārējās valstis.

---

⁴⁰ Ekonomikas Ministrija, Nacionālā industriālā politika: Ārvalstu tiešās investīcijas, pieejams https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/nacionala_industriala_politika/investicijas/arvalstu_tiesas_investicijas/ [skatīts 03.05.2019]

Lai īstenotu Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnēs ietvertos mērķus, EM ir izstrādājusi ĀTI piesaistes pamatnostādnes ar mērķi nodrošināt Latvijas, kā investīcijām labvēlīgas vides veidošanu un veicināt tās atpazīstamību starptautiskajā līmenī. Trīs galvenie reformas virzieni ir:

- Latvijas uzņēmumu konkurētspējas paaugstināšana;
- mērķtiecīgu pasākumu ĀTI piesaistei izveide;
- atbalsts komersantiem ārējo tirgu apgūšanai.⁴¹

ĀTI vidi raksturo atbilstoši noteicošie faktori atkarībā no ĀTI mērķa (sk.1.pielikumu). Kopā šie mērķi ir četri – jauna tirgus apgūšana, efektivitāte, darbasresursu un stratēģiskie aktīvi. ĀTI vidi valstī nosaka ekonomiskie un politiskie faktori, kā arī ģeogrāfiskais novietojums, kultūras un valodas atšķirības, iedzīvotāju skaits, patērētāja prasības, piegādātāju esamība, dabasresursu pieejamība un kvalitāte, patentu, preču zīmju un tamlīdzīga esamība⁴².

- identificēt investīciju mērķa nozares, kurās Latvijā ir kompetence, infrastruktūra un institūcijas;
- rezumēt un aktualizēt Latvijā pieejamās zināšanas;
- Piedāvāt ārvalstu investoriem projektus;
- Koordinēt sadarbību starp Latvijas valsts, pašvaldību iestādēm, privātā sektora un zinātniskā sektora pārstāvjiem;
- Sniegt palīdzību saistībā ar darbības uzsākšanas procedūrām;
- Piekļuve pie attiecīgām valdības amatpersonām.⁴³

Investīciju piesaiste no ārvalstu investoriem Latvijas investīciju plāniem to sekojošai attīstībai valstī ir viens no LIAA galvenajiem norises apakšvirzieniem. Iestāde uzņēmējiem Latvijā paredz iespēju piesaistīt finansējumu atbilstoši iekšējai investīciju projektu atlases procedūrai vērtējot projektus pēc nozares, apjoma, projekta sagatavotības pakāpes un projektu attīstības spējām to realizēt.

Autore secina, ka EM veido ārvalstu investīciju piesaistes stratēģiju un plānošanu, savukārt LIAA darbība ir orientēta uz kvalitatīvu ienākošo investīciju projektu apkalpošanu un aktīvu darbību investīciju projektu piesaistē, uzrunājot potenciālos investorus, kā arī uz investīciju projektu pēc – apkalpošanas nodrošināšanu. Abas iestādes sniedz palīdzību un

⁴¹ Ekonomikas Ministrija, Ārvalstu tiešās investīcijas, pieejams

https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/nacionala_industriala_politika/investicijas/arvalstu_tiesas_investicijas/ [skatīts 10.05.2019]

⁴² Šumilo, Ē. Ārvalstu tiešās investīcijas, pieejams <http://profizgl.lu.lv/mod/book/tool/print/index.php?id=16789> [skatīts 15.04.2019]

⁴³ LIAA, Polaris process, pieejams <http://www.liaa.gov.lv/en/invest-latvia/investment-services-and-contacts/polaris-process> [skatīts 13.05.2019]

nepieciešamo informāciju ārvalstu investoriem, kā arī viens no to uzdevumiem ir sazināties ar attiecīgām institūcijām pēc investoru pieprasījuma un palīdzēt risināt investoru problēmjautājumus. Ārvalstu tiešo investīciju plūsma Latvijas ekonomikā aug. Jāatzīmē gan, ka visā pasaulē ir vērojams ilgtermiņa negatīvs pārrobežu ieguldījumu plūsmas cikls, ko izraisa vairāki faktori, tostarp aizvien pieaugušais risks un politiskā nenoteiktība. Tajā pašā laikā ir strukturālas izmaiņas ĀTI modeļos, kas ir saistītas ar to, ka ražošanas automatizācijas ietekmē samazinās darbaspēka izmaksu kā konkurences priekšrocību nozīme un līdz ar to arī jauno tirgus ekonomikas valstu pievilcība ārvalstu investoriem.⁴⁴

ĀTI piesaiste un veicināšana tiek iedalīta četros pamatprocesos:

- 1) Stratēģija un plānošana (nacionālās investīciju politikas veidošana, mērķu izvirzīšana, investīciju veicināšanas struktūra, konkurētspējas pozicionēšana, nozaru mērķanalīze),
- 2) Intereses veicināšana (mārketingu un uzņēmumu uzrunāšana),
- 3) Apkalpošana (projektu vadība),
- 4) Investīciju pakalpojumu sniegšana (pēcapkalpošana un pakalpojumu uzlabošana, uzraudzība).⁴⁵

2.2. Ārvalstu tiešo investīciju novērtējuma avoti Latvijā

Lai novērtētu ārvalstu tiešo investīciju vidi Latvijā, visbiežāk izmantotākie valsts novērtējuma avoti ir:

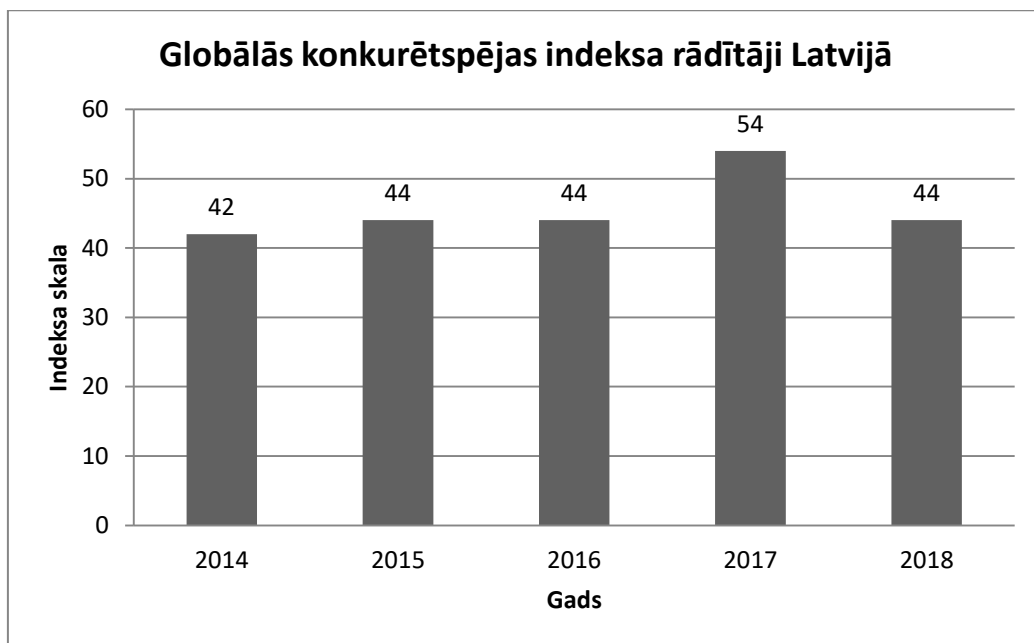
- Globālās konkurētspējas indekss (*Global Competitiveness Index*),
- Pasaules Bankas novērtējuma Biznesa vides indekss (*Doing Business Index*),
- Ekonomiskās brīvības indekss (*The Heritage Foundation Index of Economic freedom*),
- Korupcijas uztveres indekss (*Corruption perceptions index*).⁴⁶

---

⁴⁴ Ministry of Economics of the Republic of Latvia. (2018). Economic Development of Latvia, 67.lpp.

⁴⁵ Ekonomikas Ministrija, Nacionālā industriālā politika: Ārvalstu tiešās investīcijas, pieejams https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/nacionala_industriala_politika/investicijas/arvalstu_tiesas_investicijas/ [skatīts 13.05.2019]

⁴⁶ Latvijas preču un pakalpojumu eksporta veicināšanas un ārvalstu investīciju piesaistes pamatnostādnes 2013.-2019.gadam, MK rīkojums Nr.249, pieejams <http://polsis.mk.gov.lv/documents/4376>

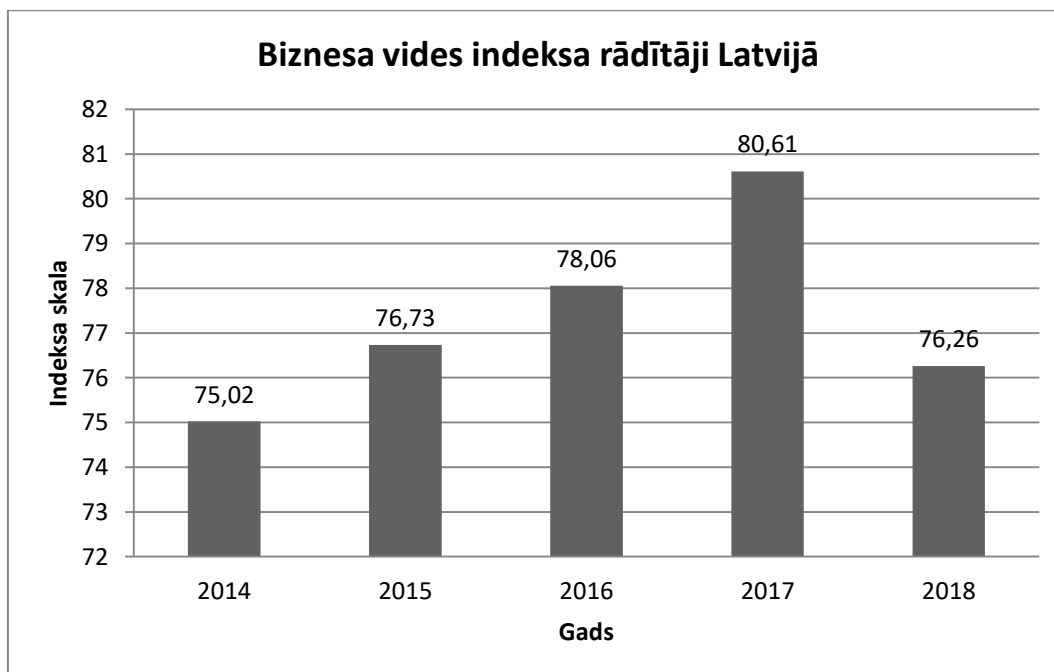
2.2.1.att. Globālās konkurētspējas indeksa rādītāji Latvijā no 2014.-2018.gadam⁴⁷

Globālās konkurētspējas indekss novērtē valsts konkurētspējas mikroekonomiskos un makroekonomiskos pamatus, kas atspoguļojas kā institūciju kopums, politika un faktori, kuri nosaka valsts produktivitātes līmeni. Konkrētāk indeksa rezultātu veido valsts konkurētspēja infrastruktūrā, institūcijas darbībā, makroekonomiskās sistēmas pamatā, preču un darbu tirgus rādītājos, finanšu tirgū, inovācijas tehnoloģijā u.c.

Balstoties uz Pasaules ekonomikas foruma datiem par 2018.gadu, autore vēlas vārst uzmanību tam, ka to rādītājs ir teju tāds pats kā 2015. un 2016.gadā, kas liecina par stagnāciju. Ņemot vērā to, ka indeksa skala izriet no 140 valstīm, kuras tiek novērtētas pēc šī indeksa, Latvija 2018.gadā ieņēma 44.vietu.

Labākais rādītājs piecu gadu laikā Latvijai bija 2014.gadā, kad valsts ierindojās 42. vietā pēc globālās konkurētspējas indeksa, taču viszamākais rādītājs tika sasniegts 2017.gadā, kad Latvija tika ierindota 54.vietā, kas ir par 10 vietām augstāk, nekā tas bija 2018.gadā. Nenoliedzami tiek novērota nestabilitāte salīdzinot indeksa rādītājus no 2014.-2018.gadam, taču par pozitīvi globālo izaugsmi liecina 2018.gada rādītājs.

⁴⁷ World Economic Forum, Global Competitiveness Report 2018, pieejams <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2018/competitiveness-rankings/>

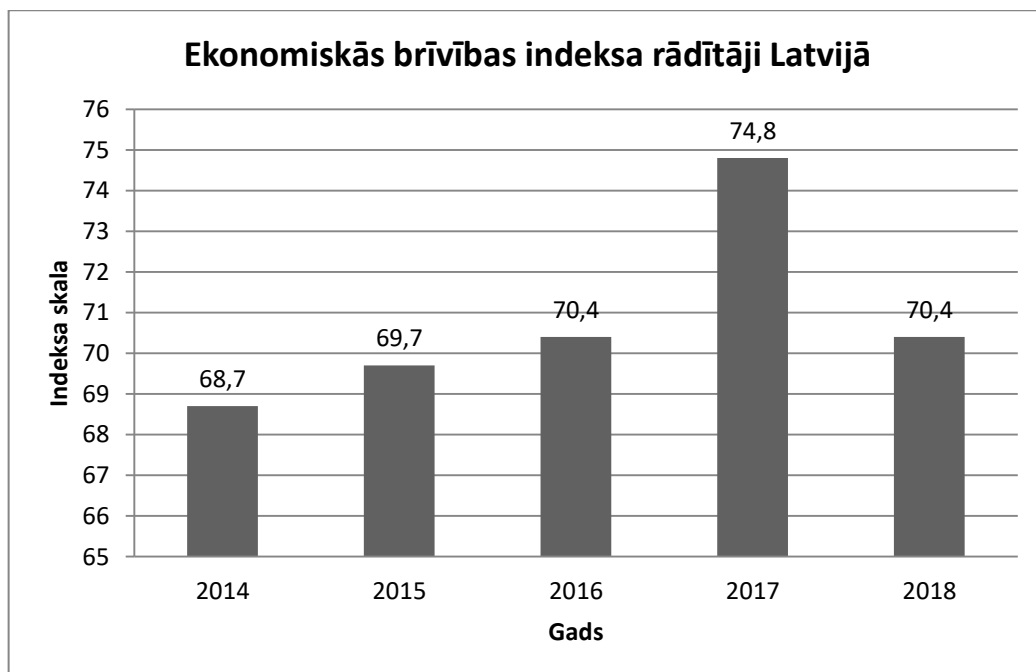
2.2.2.att. **Biznesa vides indeksa rādītāji Latvijā no 2014.-2018.gadam**⁴⁸

Biznesa vides indekss: šis indekss palīdz noteikt, cik viegli ir uzsākt uzņēmējdarbību un novērtē regulatīvo rādītāju absolūto līmeni laika gaitā. Indeksā ir atspoguļota katras ekonomikas atšķirība no vislabākās reglamentējošās darbības, un palīdz ieraudzīt nepilnības starp konkrētās ekonomikas sniegumu jebkurā brīdī, kā arī novērtēt absolūtās pārmaiņas ekonomikas normatīvajā vidē laika gaitā.

Ārvalstu investoriem tas dod priekšstatu par uzņēmējdarbības stāvokli Latvijā. Skala ir no 0 līdz 100, kur 0 apzīmē viszemāko rezultātu, savukārt 100 apzīmē vislabāko rezultātu.

Pētot indeksa rādītājus pa gadiem (sk.2.2.2.att.), darba autore secina, ka laika posmā no 2014.līdz 2017.gadam indeksa rādītāji pieauga, taču 2018.gadā ir manāms straujš kritums. Latvija šī indeksa ietvaros tiek klasificēta kā valsts, kurā uzņēmējdarbības uzsākšana ir atzīta par ļoti vieglu, kas ir pozitīvs rādītājs investoriem.

⁴⁸ The World Bank, Doing Business measuring business regulations, pieejams <http://www.doingbusiness.org/en/data/exploreconomies/latvia> [skatīts 05.05.2019]

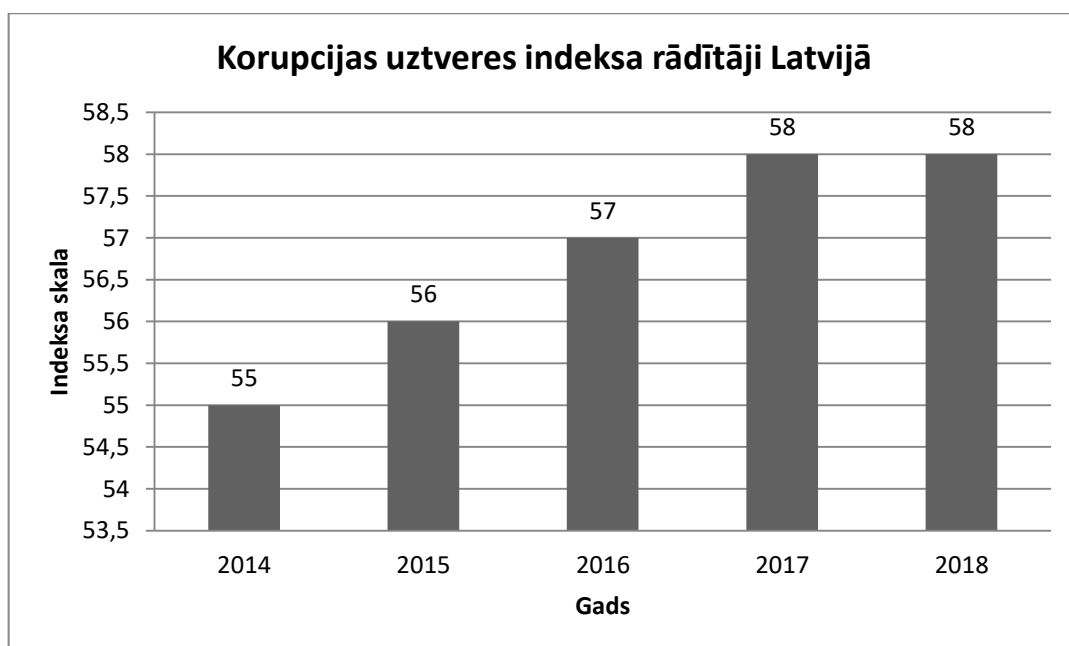
2.2.3.att. Ekonomiskās brīvības indeksa rādītāji Latvijā no 2014.-2018.gadam⁴⁹

Ekonomiskās brīvības indekss: jurisdikcijas vērtēšanas metode, kuras pamatā ir ekonomiskās brīvības pakāpe, ko nosaka tādi fundamentāli faktori, kā īpašuma tiesības, tiesu efektivitāte, fiskālā veselība, uzņēmējdarbības brīvība, darba brīvība, monetārā brīvība, tirdzniecības brīvība, ieguldījumu brīvība un finanšu brīvība

Tie ir apkopoti vienā rādītāja saskaņā ar kuru valstis tiek novērtētas no lielākās (visaugstākā) līdz vismazāk brīvajam.

Apkopojot ekonomiskās brīvības indeksa rādītājus (sk.2.2.3.att.) darba autore secina, ka Latvijā ekonomiskās brīvības pakāpe ir augstāka par vidējo (50), kas liecina par salīdzinoši brīvu tautsaimniecību valstī un sekmē tādus faktoros, kā bagātību uz vienu iedzīvotāju, cilvēku attīstību, demokrātiju un nabadzības izskaušanu.

⁴⁹ The Heritage Foundation, Index of Economic Freedom, pieejams <https://www.heritage.org/index/> [skatīts 05.05.2019]

2.2.4.att. Korupcijas uztveres indeksa rādītāji Latvijā no 2014.-2018.gadam⁵⁰

Korupcijas uztveres indekss: kopš korupcijas uztveres indeksa izveidošanas 1995.gadā, organizācijas “Transparency International” pētniecības pamatprodukts ir kļuvis par galveno valsts sektora korupcijas rādītāju pasaulē. Indekss sevī ietver korupcijas relatīvo pakāpi vērtējot valstis no visas pasaules.

Punktu skala sastāv no 0 (ļoti korumpēts) līdz 100 (ļoti “tīrs”). Aplūkojot korupcijas uztveres indeksa rādītājus Latvijā no 2014.-2018.gadam (skat.2.2.4.att.) noskaidrots, ka korupcijas līmenis 2014.gadā bija vislielākais piecu gadu laikā, kas norāda uz valsts izaugsmi šajā sektorā.

Pēdējo divu gadu laikā rādītāji ir nemainīgi, taču ir novērojama valsts attīstība balstoties uz rādītāju augšupeju pēc 2014.gada. Indeksa vispārējie rādītāji pasaules mērogā atklāj, ka nepārtrauktā nespēja kontrolēt korupcijas līmeni veicina demokrātijas krīzi visā pasaulē.

Novērtējot visu četru indeksu rādītāju rezultātus autore secina, ka Latvijā ir manāma tendence izaugsmei līdz 2017.gadam, taču tādu indeksu rezultāti kā Biznesa vides un Ekonomiskās brīvības indeksu ietvaros ir manāma pasliktināšanās 2018.gadā. Savukārt, Globālās konkurences indekss un Korupcijas uztveres indeksa rezultāti piecu gadu laikā ir pieauguši, kas liecina par Latvijas valsts sekmīgu attīstību.

⁵⁰ Corruption perceptions index, Transparency international, pieejams <https://www.transparency.org/cpi2018> [skatīts 05.05.2019]

2.3. Ārvalstu tiešo investīciju dinamika Latvijā

ĀTI plūsmas dinamika Latvijā ekonomikā ir mērenāka, salīdzinot ar straujas izaugsmes gadiem. No 2011.-2016.gadam paaugstināto ārvalstu tiešo investīciju apjoms bija gandrīz uz pusi mazāks nekā gada vidējais rādītājs 2004.-2007.gadā. Ekonomikas Ministrijas apkopotā informācija liecina par izteiktām svārstībām ĀTI plūsmā pēdējo gadu laikā. 2017.gadā ĀTI uzkrājumos tika novērots pieaugums 650 miljonu eiro apjomā, kas ir par 1,8% vairāk nekā gadu iepriekš. Vēl jo vairāk, attiecīgie dati norāda uz ĀTI pieaugumu par 4 reizēm. To pamatā galvenokārt bija plaši nerezidentu investīcijas uzņēmumu akciju kapitālā.

Latvijas Republikas Uzņēmumu Reģistra informācijas portāls "Lursoft" ir apkopojis vairākus statistiskos rādītājus par ĀTI sektoru. Pētot ĀTI ekonomiskās dinamikas rādītājus Latvijā, darba autore vēlas akcentēt pāris rādītājus, kas ir atbilstoši darba izstrādē:

- ĀTI Latvijā – neto plūsmas,
- ĀTI pamatkapitāla izmaiņu gadījumu skaitu un uzkrātās investīcijas sadalījumā par investoru valstīm,
- investīcijas uzņēmumos un to investori,
- lielākie reģistrētie ārvalstu investori Latvijas uzņēmumu reģistrētajos pamatkapitālos,
- uzkrāto ĀTI plūsmas Latvijā,
- iekšzemes kopprodukts (turpmāk tekstā – IKP) Latvijā,
- ĀTI procentuālais īpatsvars no IKP Latvijā,
- ĀTI plūsma Latvijā pa nozarēm,
- Vietējā un ārvalstu kapitāla uzņēmumu skaits Latvijā.

Apkopojot statistiskos datus par ĀTI neto plūsmām Latvijā, darba autore norāda uz to ikgadējiem rādītājiem (sk.2.3.1.att.), kur tiek konstatēta strauja ĀTI lejupslīde 2016.gadā, kas aptuveni ir par 20% mazāk, nekā 2015.gadā. Kā vienu no galvenajiem faktoriem ĀTI kritumam 2016.gadā, uzņēmums "Lursoft" min A/S "Swedbank" lēmumu reducēt pamatkapitālu par 367,85 miljoniem eiro. Iemesls šādai rīcībai izriet no investoru vēlēšanās optimizēt bankas kapitalizācijas līmeni un izsniegt mātes uzņēmumam to kapitāla ieguldījumu, kas izraisa papildus administratīvo un fiskālo nastu. Tomēr, gadu vēlāk – 2017.gadā ĀTI Latvijā pieauga par teju piecām reizēm. Interneta portāls "Lursoft", kā iemeslus ĀTI lejupslīdei pēc 2015.gada min vispārējos globālos notikumus, kā arī valsts iekšējās problēmas ilgtermiņā. Kā galvenās valsts iekšējās problēmas uzņēmums uzskaita:

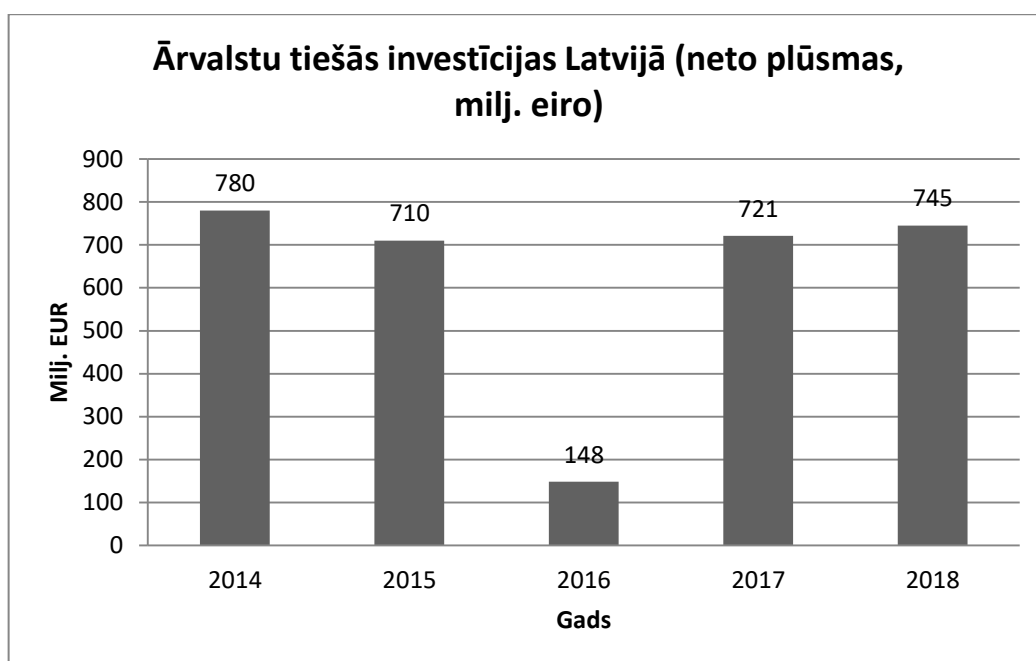
- tiesas darbības joma;

- maksātnespējas administrēšana,
- ēnu ekonomika,
- korupcija⁵¹.

Lai risinātu šos problēmu elementus, kā opcijas tiek minētas ilgtermiņa nodokļu politikas izstrāde, kuras mērķis ir veicināt stabilu valsts uzņēmējdarbību.

Savukārt, kā nozīmīgākos faktorus, kas veicināja investīcijas Latvijā 2018.gadā, Latvijas Banka min:

- jaunas tirgus iespējas ārvalstu investoriem,
- stabila monetārā politika,
- labvēlīga ģeogrāfiskā atrašanās vieta, kas ir starp ES un NVS valstīm,
- labi attīstītā infrastruktūra.⁵²

2.3.1.att. Ārvalstu tiešās investīcijas Latvijā (neto plūsmas, milj. eiro)⁵³

Piecu gadu laikā (2014.-2018.) tiek novērotas nevienmērīgas ĀTI uzkrājumu apjoms balstoties uz to rādītājiem 2.3.2. attēlā. Ievērojams, ka 2015.gadā ĀTI uzkrājums sasniedza

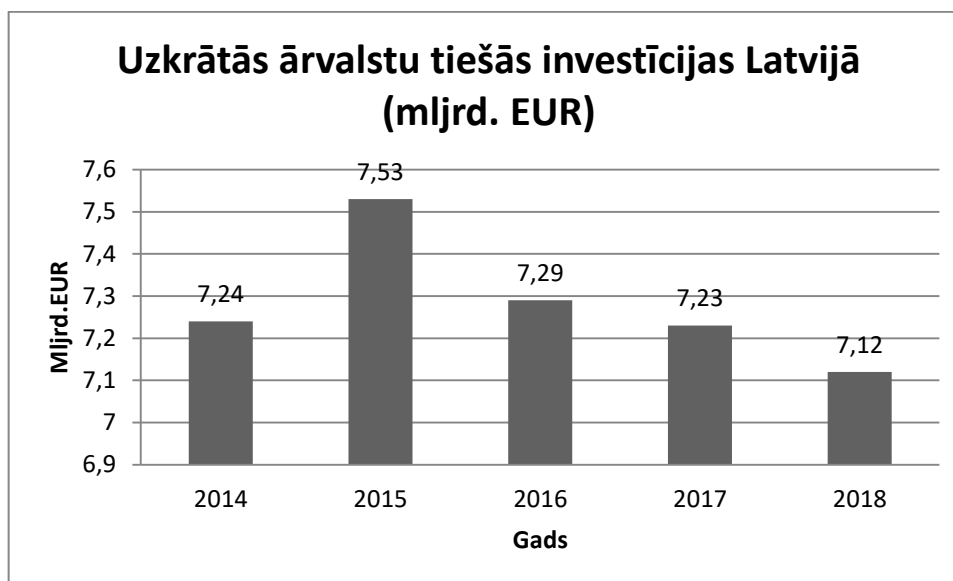
⁵¹ Uzkrāto ārvalstu tiešo investīciju apjoms 2017.gadā turpinājies sarukt, Lursoft, pieejams <http://blog.lursoft.lv/2018/01/26/uzkrato-arvalstu-tieso-investiciju-apjoms-2017-gada-turpinajis-sarukt/> [skatīts 10.05.2019]

⁵² Latvijas investīciju un attīstības aģentūra. Foreign direct investment. Pieejams: <http://www.liaa.gov.lv/en/invest-latvia/investor-business-guide/foreign-direct-investment> [skatīts 05.05.2019]

⁵³ Foreign direct investment: Inward and outward flows and stock, annual, United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD) statistics, pieejams <https://unctadstat.unctad.org/wds/TableViewer/tableView.aspx?ReportId=96740> [skatīts 28.04.2019]

savu augstāko punktu 10 gadu laikā, kur to uzkrājums pieauga par 0,29 miljardiem eiro, līdz ar to, nākamo gados tika manīta tendence ĀTI samazināties.

Viens no iemeslies kādēļ investīciju uzkrājums 2017.gadā piedzīvoja lejupslīdi ir attiecināms uz faktu, ka uzņēmums "GE Money Latvia Holdings" tika likvidēts, tādēļ uzkrātās ĀTI Latvijā saruka 226,79 miljons eiro apmērā. Vēl jo vairāk, attiecīgais rādītājs 2018.gadā, kontrastā ar pārējiem četriem gadiem apstiprina, ka uzkrāto ĀTI rādītājs bija viszemākais.

2.3.2.att. Uzkrātās ĀTI Latvijas uzņēmumos, miljardi Eiro⁵⁴

Pētot ĀTI finanšu rādītājus pa darbības jomām Latvijā, to līdera pozīciju piecu gadu garumā ir noturējušas finanšu un apdrošināšanas darbības joma, pavisam kopā uzkrājot 18,011 miljardus eiro pat, ja uzņēmums A/S "Swedbank" ietekmēja to rādītājus 2016.gadā. Šajā gadā finanšu un apdrošināšanas darbības jomā, kontrastā ar pārējiem gadiem tiek identificēta ĀTI lejupslīde, kas norāda uz nozīmīgu uzņēmuma ietekmi atbilstošajā darbības jomā.

Citas nozīmīgākās darbības jomas ir operācijas ar nekustamo īpašumu, vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts un apstrādes rūpniecības, kur to rādītāji ik gadu ir virs 1000 miljoniem eiro. Savukārt, vismazāk ĀTI tiek ieguldītas tādās darbības jomās, kā izglītība, ūdens apgāde, veselība un sociālā aprūpe, kas ir daži no valsts nozīmīgākajām un ilgtespējīgākajām darbības jomām.

⁵⁴ Ārvalstu tiešās investīcijas Latvijas uzņēmumos, Inforgram, pieejams <https://infoqram.com/arvalstu-tiesas-investicijas-2018gada-1hnq41wrd9ek63z> [skatīts 10.05.2019]

Ārvalstu tiešās investīcijas Latvijā reģistrēto uzņēmumu pamatkapitālā sadalījumā pa darbības veidiem 2014.-2018.g. (milj.EUR)⁵⁵

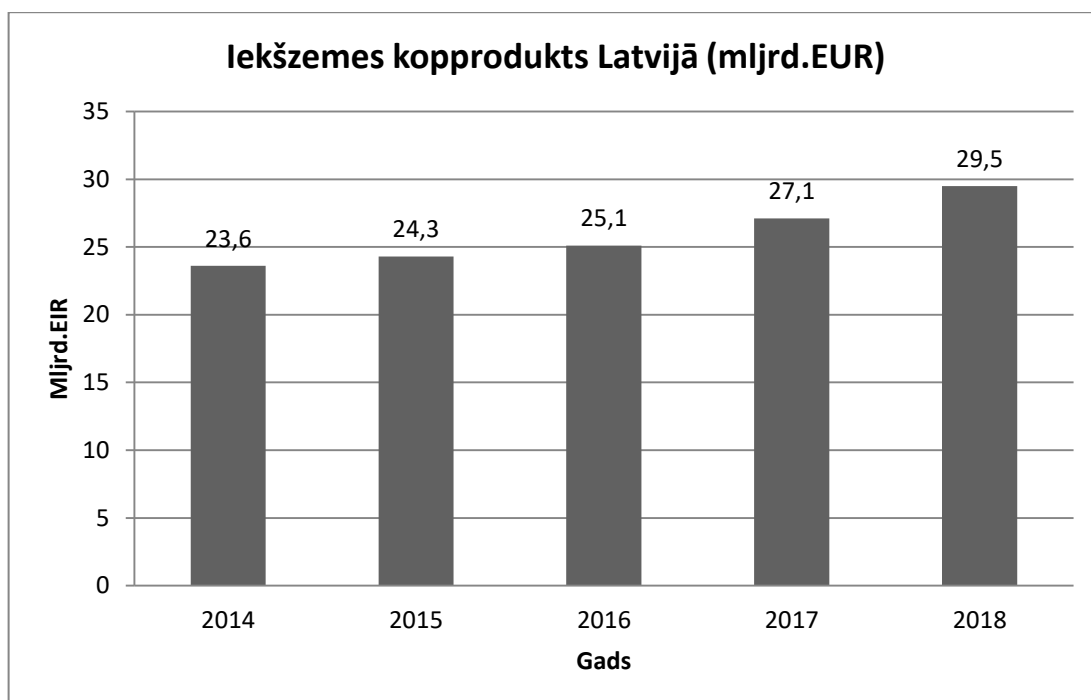
Nozare	2014	2015	2016	2017	2018
Finanšu un apdrošināšanas darbības	3505	3853	3501	3524	3628
Operācijas ar nekustamo īpašumu	1718	1784	1802	2102	2283
Vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība; automobiļu un motociklu remonts	1576	1724	2005	2092	2396
Apstrādes rūpniecība	1532	1567	1606	1636	1750
Neklasificēta darbība	988	921	858	1042	994
Ieguves rūpniecības un karjeras izstrāde	94	114	115	124	145
Transports un uzglabāšana	483	495	555	871	845
Lauksaimniecība, mežniecība un zivsaimniecība	531	618	565	602	626
Būvniecība	418	590	650	588	681
Elektroenerģijas, gāzes apgāde, siltumapgāde un gaisa kondicionēšana	521	504	493	571	553
Informācijas un komunikācijas pakalpojumi	363	400	434	495	472
Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi	242	523	514	533	264
Administratīvo un apkalpojošo dienestu darbība	172	217	187	157	174
Izmitināšana un ēdināšanas pakalpojumi	136	89	81	125	89
Māksla, izklaide un atpūta	96	99	103	123	177
Veselība un sociālā aprūpe	10	6	10	6	7
Ūdens apgāde; notekūdeņu, atkritumu apsaimniekošana un sanācija	19	14	11	5	8
Izglītība	4	4	11	6	25
Citi pakalpojumi	7	18	2	3	1
Kopā	12415	13540	13504	14605	15188

Ņemot vērā to, ka IKP ir viens no galvenajiem ekonomiski apkopojošajiem rādītājiem, kas mēra tautsaimniecības stāvokli valstī, darba autore uzskata par nepieciešamu tos savstarpēji salīdzināt. Iegūtie statistikas dati no Centrālās statistikas pārvaldes datu bāzes (sk.2.3.3.att.) norāda uz IKP pieaugumu pēdējo piecu gadu laikā. IKP faktiskā cena 2014.gadā bija 23,6 miljardi eiro, 2015.gadā tie pieauga līdz 24,3 miljardiem eiro, 2016.gadā – 25,1 miljardi eiro, 2017.gadā to summa faktiskā summa bija 27,1 miljardi eiro, savukārt 2018.gadā to summa pieauga līdz 29,5 miljardiem eiro.

⁵⁵ Ārvalstu tiešo investīciju darbības veidu dalījums, Latvijas Bankas statistikas datubāze, pieejams <https://statdb.bank.lv/lb/Data.aspx?id=131> [skatīts 10.05.2019]

Autore secina, ka piecu gadu laikā faktiskā cena pieauga par 5,7 miljardiem eiro, kas liecina par pozitīvu valsts ekonomikas izaugsmes rezultātu balstoties uz to, ka ekonomikas izaugsmes temps pret iepriekšējo gadu bija 4,8%.

Atsaucoties uz Finanšu Ministrijas pausto viedokli, ekonomiskā izaugsme 2018.gadā liecina par straujāko kāpumu septiņu gadu laikā. Kā nozīmīgākās nozares ministrija min investīciju un būvniecības nozares. Tiek prognozēts, ka 2019.gadā IKP pieaugs par 3,2%⁵⁶, kur to galvenais virzītājspēks tiek attiecināms tieši uz privāto patēriņu, kura rādītājus veicina iedzīvotāju ienākumu pieaugums, bezdarba lejupslīde, kā arī augošs nodarbinātības līmenis valstī.

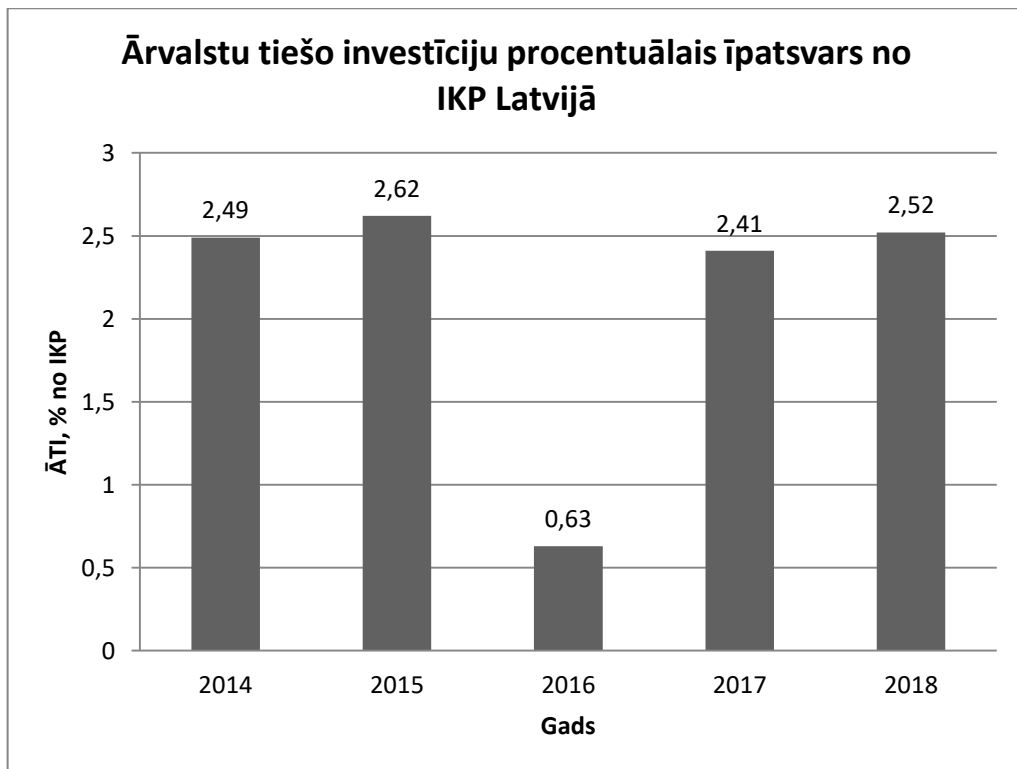

2.3.3.att. Iekšzemes kopprodukts Latvijā pa gadiem (2014.-2018.)⁵⁷

Salīdzinot ĀTI procentuālo īpatsvaru no IKP pētāmā perioda laika posmā (2014.-2018.gadam) tiek secināts, ka 2015., 2017. un 2018.gadā (sk.2.3.4.att.) tika manīts to pieaugums, savukārt lielākais kritums bija 2016.gadā, kur procentuāli attiecīgais rādītājs saruka par 1,99%.

⁵⁶ Tautsaimniecības un budžeta izpildes analīze, Latvijas Republikas Finanšu Ministrija, pieejams https://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/tautsaimniecibas_analize/tautsaimniecibas_analize/iekšzemes_kopprodukts/60_048-fm-ekonomikas-izaugsme-2018-gada-sasniedz-48-straujako-kapumu-septinu-gadu-laika [skatīts 10.05.2019]

⁵⁷ Iekšzemes kopprodukts pavisam kopā, CSP datu bāze, pieejams https://data1.csb.gov.lv/pxweb/lv/ekfin/ekfin_ikp_IKP_ikgad/IKG10_010.px/chart/chartViewColumn/?rxid=2322cde9-eb02-4df8-bf1f-6e7a87c5015d [skatīts 10.05.2019]

2.3.4.att. Ārvalstu tiešo investīciju procentuālais īpatsvars no IKP⁵⁸

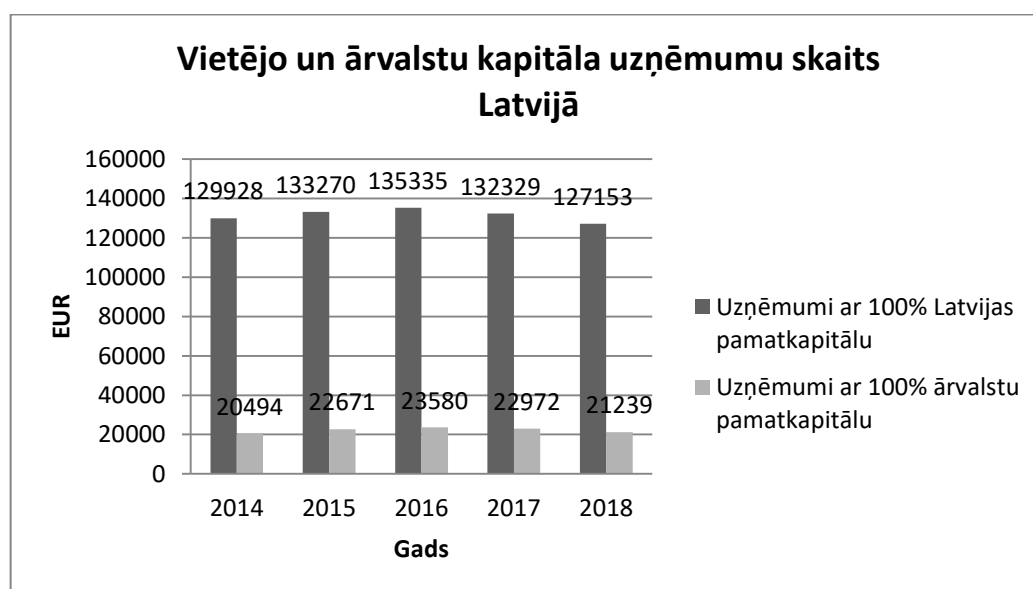
Jaunākā pieejamā informācija ļauj analizēt investīciju apjomu Latvijas uzņēmumos no ārvalstu investora uzņēmumu puses. Autore secina, ka betona ražotnes uzņēmums SIA “SCHWENK Latvija” 2018.gadā saņēma iespaidīgu investīciju summu no Spānijas, kas ir netipiska ĀTI investētājvalsts Latvijā (sk.2.3.2.tab.). Otro un trešo vietu pēc investīciju ieguldījuma daļa uzņēmums A/S “Latvijas Kuģniecība”, kur to tiešais īpašnieks, kā arī investors ir uzņēmums “Vitol Netherlands B.V.”. Pārējie uzņēmumi, kuri 2018.gadā saņēma apjomīgākos ieguldījumus ir daļa no tādām darbības jomām, kā mežsaimniecība, tekstila ražotne un nekustamais īpašums.

⁵⁸ Inward FDI flows: % of GDP, 2014-2018, OECD data, pieejams <https://data.oecd.org/fdi/fdi-flows.htm#indicator-chart> [skatīts 10.05.2019]

Investīcijas uzņēmumos un to investori 2018.gadā⁵⁹.

Nr.p.k.	Uzņēmums	Investors	Investīcijas, EUR
1	SCHWENK Latvija, SIA	CEMEX ESPANA SA	288,000,000.00
2	LATVIJAS KUĢNIECĪBA, A/S	Vitol Netherlands, B.V.	180,000,000.00
3	LATVIJAS KUĢNIECĪBA, A/S	Vitol Netherlands, B.V.	164,000,000.00
4	Sodra Latvia, SIA	Sodra Skogsagarna ekonomisk forening	106,025,646.00
5	IRI Forest Assets Latvia, SIA	IRI Investments B.V.	72,538,570.00
6	European Lingerie Group, SIA	European Lingerie Group AB (publ)	39,970,000.00
7	IRI Investments Latvia, SIA	IRI Investments B.V.	25,500,000.00
8	EXPONENTA, SIA	RAINIK OU	18,518,964.00
9	SSL Holding, SIA	Syropyayov Sergey	17,537,429.00
10	IRI Asset Management, SIA	IRI Investments B.V.	16,999,892.00

Vietējo kapitāla uzņēmumi veido lielāko īpatsvaru Latvijā kontrastā ar ārvalstu kapitāla reģistrētajiem uzņēmumiem Latvijā. No 2014.-2016 gadam uzņēmumu reģistrācija Latvijā pieauga par ko liecina rādītāji 2.3.5. attēlā. Savukārt, pēc 2016.gada ārvalstu kapitāla uzņēmumu skaits sarūk. 2018.gadā to skaits samazinājās par 7,16% sakarā ar valsts institūciju pasākumiem likvidējot neaktīvos uzņēmumus, tādejādi tos atskaitot no reģistriem tos uzņēmumus, kuri ilgā laika periodā pastāvēja bez valdes un nav uzrādījuši finansu pārskatus.

2.3.5.att. Vietējā un ārvalstu kapitāla uzņēmumu skaits⁶⁰

⁵⁹Investīcijas uzņēmumos un to investori 2018.gadā, Lursoft statistika, pieejams <https://statistika.lursoft.lv/lv/statistika/arvalstu-investicijas/investori/2018> [skatīts 02.05.2019]

Atsaucoties uz Latvijas Bankas datiem par ĀTI zīmīgākajiem investoriem Latvijas ekonomikā, tiek atzīta Zviedrija, kur tās valsts uzņēmēju ieguldījumi 2018.gadā veidoja 17,47% no kopējiem rādītājiem. Investīciju plūsmas ienāk lielākoties no kaimiņu valstīm Baltijas jūras reģionā, kā arī citām EU valstīm. 2018.gadā ĀTI no ES valstīm veidoja 76% no visiem uzkrātajiem ĀTI, tai skaitā 52% no euro zonas valstu ieguldījumiem.

2.3.4.tab.

Lielākie investori Latvijā 2018.gadā⁶¹

Nr.p.k.	Investors	Valsts	Investīcijas, EUR
1	Swedbank AB	Zviedrijas Karaliste	575,000,000.00
2	SCHWENK Zement Beteiligungen GmbH	Vācijas Federatīvā Republika	288,000,000.00
3	SKANDINAVISKA ENSKILDA BANKEN AB	Zviedrijas Karaliste	145,283,257.00
4	Linstow AS	Norvēģijas Karaliste	122,810,572.00
5	Sodra Skogsagarna ekonomisk forening	Zviedrijas Karaliste	122,795,917.00
6	IRI Investments B.V.	Nīderlandes Karaliste	118,017,038.00
7	UAB "Bite Lietuva"	Lietuvas Republikas	101,935,286.00
8	TILTS COMMUNICATIONS A/S	Dānijas Karaliste	101,850,587.00
9	Starptautiska investoru grupa	Nav zināma valsts	82,334,546.00
10	Luminor Bank AS	Igaunijas Republika	75,472,667.00

Statistikas dati 2.3.4.tabulā atspoguļo ĀTI pamatkapitālā izmaiņu gadījumu skaitu un uzkrātās investīcijas sadalījumā pa investoru valstīm. Portāla "Lursoft" statistika ietver UR apkopoto informāciju laika posmā no 01.01.1991 līdz 02.05.2019.

Kontrastā ar iepriekšējo tabulu, 2.3.4. tabula norāda uz TOP 10 valstīm, kuras 2018.gadā Latvijā investēja visvairāk – pavisam kopā. Līdera pozīciju ieņem Zviedrija, bet desmito vietu – Dānijas karaliste. Visas no dalībvalstīm, izņemot Luksemburgu, ir Latvijas ārvalstu investori jau kopš 1991.gada, kas liecina par augstu lojalitātes rādītāju.

⁶⁰ Turpina sarukt uzkrātais ārvalstu ieguldījums Latvijā reģistrēto uzņēmumu pamatkapitālos, Lursoft, pieejams <http://blog.lursoft.lv/2018/10/30/turpina-sarukt-uzkratais-arvalstu-ieguldijums-latvija-registreto-uznemumu-pamatkapitalos/> [skatīts 05.05.2019]

⁶¹ Lielākie investori Latvijā 2018.gadā, Lursoft statistika, pieejams https://www.lursoft.lv/lursoft_statistika/?&id=7 [skatīts 02.05.2019]

Ārvalstu tiešo investīciju sadalījums pa valstīm 2018.gadā⁶²

Nr.p.k.	Valsts	Skaitis	Investīcijas, EUR	Investora parādīšanās
1	Zviedrija Karaliste	640	1,139,037,929.60	15.02.1991
2	Nīderlandes Karaliste	420	651,404,709.51	20.03.1991
3	Lietuvas Republika	2220	555,380,472.35	06.03.1991
4	Kipras Republika	594	540,159,681.96	16.12.1991
5	Igaunijas Republika	1967	528,765,871.06	27.04.1991
6	Krievijas Federācija	5230	519,373,898.62	04.03.1991
7	Vācijas Federatīvā Republika	1079	505,635,648.67	14.02.1991
8	Norvēģijas Karaliste	277	327,062,352.02	03.10.1991
9	Luksemburgas Lielhercogiste	172	282,698,628.62	23.03.1992
10	Dānijas Karaliste	814	259,283,544.42	13.03.1991

Būtiski ir norādīt uz Zviedrijas lomu ĀTI piesaistes procesā Latvijā. Kaut arī to uzņēmumu skaits, kuros Zviedrija gadu laikā ir ieguldījusi savus līdzekļus salīdzinot ar citām valstīm ir otrais mazākais (sk.2.3.5.tab), tas nenozīmē, ka to investīciju apjoms ir zems. Kopējie investētie līdzekļi kopumā veido vairāk kā 1,3 miljardus eiro. Ieguldījumi, kuri nāko no Zviedrijas aptver daudzpusīgas dabības jomas. Dažas no tām ir mediju un telekomunikāciju sfēras, bankas, mežsaimniecības, tekstilrūpnīcas un mašīnbūves. Kā vienu no vispievilcīgākiem aspektiem investējot Latvijā, Zviedru nerezidenti min sekmīgi līdzsvarotus izmaksu līmeņus un izdevīgu valsts stratēģisko atrašanās vietu.

Ārvalstu tiešo investīciju sadalījums pa Latvijas plānošanas reģioniem⁶³

Nr.p.k.	Novads/Pilsēta	Investīcijas, EUR
1	Rīga	5,183,579,908.13
2	Pārējā Rīgas plānošanas reģiona daļa	845,049,252.62
3	Kurzemes reģions	419,267,077.21
4	Zemgales reģions	177,859,893.23
5	Vidzemes reģions	132,283,451.86
6	Latgales reģions	72,072,775.29

⁶² Ārvalstu tiešo investīciju sadalījums pa valstīm 2019.gadā, Lursoft statistika, pieejams https://www.lursoft.lv/lursoft_statistika/?&id=501 [skatīts 02.05.2019]

⁶³ Ārvalstu tiešo investīciju sadalījums pa Latvijas plānošanas reģioniem, Lursoft statistika, pieejams https://www.lursoft.lv/lursoft_statistika/?&id=524 [skatīts 02.05.2019]

ĀTI sadalījums par Latvijas reģioniem liecina par nevienmērīgu līdzekļu piešķiršanu. Tiek secināts, ka ĀTI galvenokārt tiek investētas Rīgā, Pierīgā un Kurzemē. Faktori kas to ietekmē ir galvenokārt attīstītāka infrastruktūra galvaspilsētas reģionālajā daļā. Salīdzinot investīciju apjomus starp visām piecām pilsētām / novadiem, der piebilst, ka Latgalē to ir vismazāk.

Analizējot dažādus, bet savstarpēji saistītus rādītājus par ĀTI plūsmām Latvijā pēdējo piecu gadu laikā, autore secina, lielākā daļa rādītāju pēc 2016.gada rekordzemajiem rādītājiem lika manīt par tendenci investīcijām pieaugt tādā pašā līmenī kā pirms 2016.gada vai pat augstākā. 2018.gada rādītāji liecina par ekonomisko attīstību.

Vēl jo vairāk, četras nozares, kurās ĀTI plūsmas bija manāmas visvairāk ir finanšu un apdrošināšanas darbības, operācijas ar nekustamo īpašumu, vairumtirdzniecība un mazumtirdzniecība, kā arī apstrādes rūpniecība.

Turpretim, galvenā investētājvalsts Latvijā 2018.gadā bija Zviedrija ar investētiem 1,3 miljardiem eiro Latvijā reģistrēto uzņēmumu pamatkapitālā. Negatīvs aspekts tika novērots Latvijas reģionu nesabalansēto ĀTI ietvaros, kur tās visvairāk tika investētas Rīgas plānošanas reģiona daļā, bet vismazāk – Latgales reģionā. Lielu lomu šeit spēlē infrastruktūras līmenis.

3. ĀRVALSTU TIEŠO INVESTĪCIJU VIDE LATVIJĀ

Lai bakalaura darbs būtu izstrādāts pilnvērtīgi – tiek paredzēts veikt pētījumu pēc izvēles. Darba autore veiks pētījumu izmantojot kvalitatīvo izpētes metodi, t.i., ekspertu interviju. Nodaļā iegūties rezultāti tiks izmantoti par labu secinājumu un priekšlikumu izveidē, kā arī ļaus kodolīgāk izprast darba tēmas būtību.

3.1. Pētījuma metodoloģija

Pētījuma mērķis: izprast valsts institūciju lomu ĀTI piesaistes procesa ietvaros, noskaidrot specifiskus faktoros, kuri fundamentāli ietekmē ĀTI plūsmas, kā arī uzzināt, ko tieši derētu uzlabot ĀTI politikā ar mērķi gūt augstāku efektivitāti tuvā nākotnē.

Pētījuma metode: lai noskaidrotu dažādu valsts institūciju pieredzi un viedokli par ĀTI lomu uz Latvijas ekonomiku, pētījuma ietvaros tika veiktas intervijas ar ekspertiem, kuri ikdienā ir saistīti un ir kompetenti izteikt savu viedokli par jautājumiem, kas skar ĀTI Latvijā.

Ekspertu intervijas mērķis ir noskaidrot valsts institūciju viedokli, balstoties uz ilggadēju pieredzi un vajadzīgo kompetenci atbilžu sniegšanā par ĀTI lomu uz Latvijas ekonomiku.

Pētījuma objekts: ārvalstu tiešās investīcijas

Pētījuma uzdevumi: analizēt ĀTI lomu Latvijas ekonomikā laika posmā no 2014.-2018.gadam.

Ekspertu intervijas veids: Intervijas eksperti tika izvēlēti uzrunājot ĀTI darbības jomā atbildīgās valstiskās iestādes pārstāvjus. Intervijas struktūru veido 13 atvērtā tipa jautājumi (sk.2. pielikumu) kvalitatīvās metodes ietvaros ar mērķi uzzināt ekspertu viedokli par otrajā nodaļā analizēto informāciju un to ietekmējošie faktoriem.

Intervija norisinājās caur e-pasta starpniecību laika posmā no 2019.gada 6.-13.maijam.

Intervija tika veikta ar:

1. Mārtiņu Kokali; Ekonomikas Ministrijas Inovācijas departamenta projektu attīstības nodaļas vecākais eksperts,
2. Diānu Bogrovu; Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras Investīciju projekta departamenta vecākā investīciju projektu vadītāja.

3.2. Ekspertu intervijas analīze

Apkopojot ekspertu intervijas jautājumu atbildes (sk.3. pielikumu), darba autore vērš uzmanību uz būtiskākajiem elementiem no katras jautājuma atbildes.

Valstisko un nevalstisko institūciju iniciatīva ĀTI piesaistē:

Atsaucoties uz intervijas pirmo jautājumu, eksperts M.Kokalis akcentē EM nozīmīgo lomu investīcijas piesaistes procesā balstoties uz faktu, ka attiecīgā institūcija ir atbildīga par virkni izstrādāto ES struktūrfondu programmu, kas atbalsta investīciju veikšanu un uzlabo Latvijas konkurētspēju investīciju piesaistē starptautiskā mērogā. Kaut arī investīcijas Latvijā pozitīvi sekmē ekonomisko attīstību, eksperts uzsver, ka to piesaiste nav organizācijas pamatmērķis, bet gan veids, kā celt produktivitāti, līdz ar to investīciju atbalsts ir balstīts uz augstas produktivitātes investīciju veikšanu.

Kontrastā ar EM veikumu ekonomikas attīstības procesā, eksperts norāda uz aģentūras LIAA būtisko darbību veicot gan ārvalstu investoru apkalpošanu, gan īstenojot virkni struktūrfondu programmu, kas attiecas un jaunuzņēmumiem, tehnoloģiju pārnesi, ieguldījumiem pētniecībā un attīstībā, kā arī darbinieku kvalifikācijas uzlabošanā. Savukārt, ar Ārvalstu investoru padomi Latvijā (turpmāk tekstā – ĀIPL) tiek veidota sociālā sadarbība, lai uzlabotu investīciju vidi ārvalstu investoriem un sniegtu rekomendācijas investīciju vides uzlabošanā.

Savukārt, eksperte Diāna Bogrova min, ka pateicoties LIAA darbībai, 2018.gadā ar LIAA atbalstu 19 investori ir pieņēmuši lēmumu par investīciju projektu īstenošanu Latvijā. Minēto projektu rezultātā, investīciju apjoms nākamgad sasniegs 236.milj. EUR, radot 1308 darba vietas. Vairums ĀIPL biedru ir LIAA klienti.

ĀTI nevienmērība Latvijas reģionos:

Balstoties uz otrajā nodaļā analizētajiem statistiskiem datiem, kuru rezultātā tika secināts nevienmērīgs ĀTI sadalījums pa Latvijas reģioniem, darba autore uzskatīja par nepieciešamu izzināt ekspertu kompetentu argumentāciju par šo faktu. LIAA eksperte vērš uzmanību tam, ka investori paši izvēlas, kurā reģionā investēt, līdz ar to reģionu spēja piesaistīt investīcijas ir tiešā veidā ir atkarīga no reģionu konkurētspējas un piedāvājum gan ārvalstu investoriem, gan uzņēmējiem kopumā. Parasti visu nosaka tas, kā pašvaldības sevi spēj noprezentēt un vai spēj pārliecināt, ka uzņēmums konkrētajā pilsētā vai pašvaldībā spēs attīstīt savu uzņēmējdarbību.

Kā primārie nosacījumi tam tiek izvirzīti:

- Darbaspēka un infrastruktūras pieejamība,

- Lēmumu pieņemšanas procesu efektivitāte jautājumos, kas ir saistīta ar investīciju projektu īstenošanu.

Viens no būtiskākajiem faktoriem, kas mēdz ietekmēt investīciju apjomu reģionos ir speciālo ekonomisko zonu piedāvātais atbalsts. EM eksperts ir vienprātis, jo ĀTI par reģioniem netiek ietekmēts no EM puses. Ārvalstu investors brīvi izvēlas reģionu, kurā investēt, ņemot vērā uzņēmuma specifiku un prasības. Vienlaicīgi var piebilst, ka reģionu attīstības sekmēšana ir Latvijas ekonomikas straujākas izaugsmes avots ar mērķi attīstīt reģiona zināšanu pārneses un biznesa atbalsta ekosistēmas. Speciāli tam, reģionos ir vairākas spēcīgas augstākās un profesionālās izaugsmes iestādes, kā arī valsts atbalsta instrumentu "vēstniecības" – biznesa inkubatori un Attīstības finanšu institūcijas "Altum" reģionālie centri. Vēl jo vairāk, ir izveidotas speciālas ekonomiskās zonas (SEZ).

Pieprasītākās nozares investīcijām Latvijā:

Eksperts M.Kokalis norāda uz nozaru investoru pieaugumu, kur to ietekmējošie faktori ir Latvijas vēsturiski izveidojošās priekšrocības un zināšanas, izdevīga ģeogrāfiskā atrašanās vieta un klimats. Minētās investīcijas sakrīt ar tām preču grupām, kurām 2017.gadā bijis liels devums eksporta pieaugumā. Savukārt, LIAA savā darbā ir izvirzījusi astoņus prioritāros sektorus, ar ko ikdienā strādā investīciju piesaistes jomā:

- metālapstrāde un mašīnbūve,
- transports un loģistika,
- starptautiskie dalīto pakalpojumu centri un IT,
- kokrūpniecība,
- pārtikas apstrāde,
- veselības aprūpe,
- dzīvības zinības,
- zaļās tehnoloģijas.

Primāro pieprasījumu organizācijai veido metālapstrādes un kokrūpniecības jomas, kas ir tradicionālās Latvijas ekonomikas nozares, savukārt sekundāro – dalīto pakalpojumu centri. Tos izvēlas veidot uzņēmumi, kuri novērtē Latvijas iedzīvotāju valodu zināšanas, darba ētiku, kā arī nozīmīgs ir fakts, ka šajā nozarē tirgus Latvijā nav pārsātināts, kā tas ir daudzās citās valstīs.

Rīkotie pasākumi ĀTI efektivitātes palielināšanai no valsts investīciju puses:

D.Bogrova izceļ faktu, ka tas ir kopējs procesu kopums, kas ir vērsts uz kvalitatīvu klientu apkalpošanu. Latvijas ārējās ekonomikas pārstāvniecības pilda būtisku lomu piesaistes

procesā, jo tās nodrošina sākotnējā kontakta veidošanu ar potenciālajiem investoriem, nodrošinot Latvijas piedāvājuma izteikšanu, tai skaitā gatavojot proaktīvos piedāvājumus. Pārstāvniecību darba pienākumos ietilpst ne tikai investīciju piesaiste, bet arī Latvijas uzņēmumu eksporta veicināšana, dažādu pakalpojumu organizēšana un citi pienākumi. Atsevišķās nozarēs, piemēram, saistībā ar starptautisko dalīto pakalpojumu centriem, LIAA piedalās izstādēs, kur uzrunāti tiek potenciālie uzņēmumi, kā arī pārstāvniecības līdzdarbojas investoru vizīšu organizēšanā. Organizācija ir pretimnākoša investoriem, kas paši lūdz informāciju, palīdzību vai potenciālo lokācijas vietu izvēles procesā. Paralēli tam, LIAA sadarbojas ar jau esošajiem investoriem palīdzot uzņēmumiem paplašināties.

EM pārstāvis atzīst, ka ĀTI piesaistes procesā ir virkne pasākumi, kas tiek veikti, lai veicinātu ārvalstu tiešās investīcijas. Tos var dalīt divās daļās – aktīvā un reaktīvā. Aktīvās investīciju piesaistes procesā ietilpst tādas aktivitātes, kā:

- Valsts tēla veidošana,
- Potenciālo sektoru reklamēšana,
- Investoru uzrunāšana.

Reaktīvā investīciju piesaiste apkalpo ārvalstu investoru, kuri ir izrādījuši interesi par investīciju veikšanu – vizīšu un informācijas nodrošināšanā. Latvijas ārējās ekonomikas pārstāvniecības ir iesaistītas abos šajos procesos, kā arī eksporta veicināšanā. Vienlaicīgi EM strādā pie ārvalstu investīciju piesaistes atbalsta instrumenta izveides, kas sniegtu specifisku atbalstu stratēģiski nozīmīgiem ārvalstu investoriem.

LIAA rīkoto pasākumu pieprasījums starptautiskā mērogā:

M.Kokalis argumentē, ka visvairāk potenciālo investīciju projektu – kopumā 90 no 91, jeb 86%, ar ko tika strādāts 2017.gadā, nāk no valstīm, kurās atrodas LIAA pārstāvniecības. Līderēm esot Lielbritānijai (10 projektu jeb 9%), Ķīnai un Vācijai (katrai 9 projekti jeb 8%). Tām seko ASV ar 8 projektiem jeb 7%. Atsaucoties uz LIAA ekspertes viedokli, interese par Latviju investoru acīs pieaug. Tas ir ne tikai pateicoties pasākumiem starptautiskā mērogā, bet gan kopējā pasākuma kompleksa dēļ, kuras ietvaros mārketinga un komunikācijas aktivitātes ir vienas no būtiskākajiem elementiem.

ĀTI starptautiskās piesaistes mehānismu stiprās un vājās puses:

Eksperti uzskaita tādas stiprās puses, kā:

- Augsta līmeņa reaktīvā apkalpošana,
- Instrumentu konkurētspēja (īpaši attiecas uz būvniecības izmaksu kompensēšanu un ieguldījumiem ilgtermiņa aktīvos).

Savukārt, vājās puses ir:

- Darbaspēka nepietiekamība,
- Aktīva investīciju piesaiste, kura ir resursu ietilpīgāka un ar daudz sarežģītāku izmērāmu rezultatīvo rādītāju,
- Birokrātija ārvalstu speciālistu piesaistē.

Salīdzinot ekspertu viedokli ar profesora Arņa Saukas uzsvērtajiem ĀTI piesaistes mehānisma trūkumiem Ārvalstu investoru padome Latvijā (FICIL) un Stokholmas Ekonomikas augstskola Rīgā (SSE Riga) veidotajā publikācijā ‘‘FICIL ārvalstu investīcijas vides indekss 2015.-2018.gadā: Investīciju klimata attīstība Latvijā’’, tiek novēroti relatīvi vienādi trūkumi, taču, profesors liek uzsvaru arī uz citiem, trūkumiem, kā:

- Latvijas tiesu sistēmu,
- Augstu nenoteiktības tendenci,
- Negodīga konkurence,
- Nodokļu sistēmas kvalitāte,
- Izglītības un zinātnes līmenis,
- Darbaspēka zemais pieejamības līmenis,
- Demogrāfija.⁶⁴

EM uzsver, ka šobrīd tiek strādāts ar Eiropas Komisijas strukturālo reformu atbalsta dienestu, lai pilnveidotu ārvalstu investīciju piesaistes mehānisma aktīvās investīciju piesaistes procesu.

ĀTI kā negatīvs finanšu instruments Latvijā:

EM eksperts argumentē, ka ārvalstu investors, kā jebkurš cits investors var sev piederošās daļas pārdot, sadalīt, tā sadrumstalojot uzņēmumu vai vājinot to. Pārāk būtiskas ĀTI kādā nozarē, kuras stabila pastāvēšana ir nozīmīga sabiedrībai valstiskā līmenī, piemēram, enerģētika, transports, ieguves rūpniecība u.c., var radīt drošības riskus un arī kaitēt konkurētspējai.

Ārvalstu investors var izmantot uzņēmuma daļas vai aktīvus kā ķīlu, lai saņemtu vietējos aizdevumus. Un tā vietā, lai ieguldītu šo finansējumu vietējā uzņēmuma vajadzībām, var tos aizdot mātes uzņēmumam ārvalstīs.

Lai izvairītos no potenciāliem riskiem, ir būtiski, lai valsts mēģinātu nepieļaut ĀTI koncentrēšanos valstij stratēģiski svarīgās nozarēs. Tomēr, LIAA uzskata, ka jebkuram

---

⁶⁴ Sauka, A. FICIL ārvalstu investīcijas vides indekss 2015.-2018.gadā: Investīciju klimata attīstība Latvijā, SSE Riga & FICIL, 27.lpp, pieejams https://www.sseriga.edu/sites/default/files/2019-01/FICIL_Sentiment_Index_2018_LV.pdf [skatīts 15.05.2019]

negatīvam aspektam ir arī sava ‘‘zelta maliņa’’, kas motivē vietējā kapitāla uzņēmumus aktīvāk domāt par savu attīstību un konkurētspēju. Atsevišķos gadījumos iespējama resursu sadārdzināšanās atsevišķos tirgos.

LIAA no savas puses nodrošina potenciālo projektu risku izvērtējumu, ņemot vērā aspektus, kas ir svarīgi gan sabiedrības interesēm, gan arī valsts stratēģiskajām interesēm.

Fundamentālākie ĀTI piesaistes faktori Latvijā:

Astotā jautājuma ietvaros, kā fundamentālākos ĀTI piesaistes faktoros Latvijā LIAA min subjektīvus, t.i., tas, ko viņu investori pēc pieredzes novērtē:

- Darba spēka kvalitāte un valodas zināšanas,
- Izmaksu konkurētspēja,
- Latvijas ģeogrāfiskā atrašanās vieta un infrastruktūra,
- Latvijas uzņēmējdarbības vides stiprās puses un spēles noteikumu pārredzamību, kas izriet no Latvijas dalības starptautiskās organizācijās (ES, NATO, OECD).

Relatīvi līdzīgus faktoros min MK:

- Ģeogrāfiskā atrašanās vieta,
- Ekonomiskā izaugsme,
- Nodokļu sistēma,
- Konkurētspējīgs darbaspēks un izmaksu efektivitāte,
- Attīstīta digitālā un transporta infrastruktūra,
- Makroekonomiskā stabilitāte,
- Investori ārpus ES: piekļuves ES fondiem un inovāciju programmām (piemēram, Horizon Europe, u.c.).

ĀTI politikas pasākumi tās uzlabošanai nākotnē:

Apspriežot nākotnes perspektīvas, eksperti norāda uz to, ka 2020.gadā stāsies spēkā jaunās Latvijas preču un pakalpojumu eksporta veicināšanas un ārvalstu investīciju piesaistes pamatnostādnes, kurās būs izvirzīti konkrēti mērķi un uzdevumi kā uzlabot Latvijas investīciju piesaistes rādītājus.

Izstrādājot pamatnostādnes tiks pārskatīti uzstādītie mērķi un uzdevumi. Paralēli tam, investīciju politikā būtu nepieciešams likt lielāku uzsvaru uz reģionu piedāvājumu stiprināšanu un kvalitāti, īpaši attiecībā uz infrastruktūru. Valstiskā mērogā svarīgs aspekts ir izglītības kvalitāte Latvijā un tās konkurētspēja.

Iemesls 2016.gada ĀTI straujai lejupslīdei Latvijā:

Otrajā nodaļā tika noskaidrots, ka Latvijas ĀTI piedzīvoja tās augstāko punktu 2015.gadā, taču pēc tam tika manīta apjomīga investīciju rādītāju lejupslīde. Kaut arī tika noskaidroti vairāki faktori, kas to ietekmēja, darba autore vēlējās salīdzināt tos ar ekspertu izvirzītajiem iemesliem.

LIAA eksperte norāda uz to, ka kritums lielā mērā tika saistīts ar procesiem finanšu sektorā, tai skaitā izmaiņas nerezidentu noguldījumu apjomos. Pēc 2015.gada tika pabeigta virkne procesu, kas saistīti ar problemātisko aktīvu pārvaldīšanu, kā rezultātā kredītiestādes samazināja savus aktīvus Latvijā, kas līdz tam bija nepieciešami problemātisko aktīvu nodrošināšanai. Atsevišķos gadījumos var atzīmēt arī citu valstu investīciju stratēģiju maiņu, kas ir ierobežojumi ar valstu rezidentiem, kas ir ietekmējuši ieguldījumus nekustamos īpašumos.

Savukārt EM eksperts norāda uz to, ka ĀTI rādītājus ietekmēja dažādu faktoru kopums, tai skaitā politiskās situācijas saasināšanās ar sankcijām pret Krieviju, Eirozonas ekonomiskās izaugsmes samazināšanās dēļ *Brexit*, kā arī Latvijas ekonomikai būtisku uzņēmumu liela apmēra darījumi. Kā piemēru eksperts min 2016.gada notikumu, kur Swedbank grupa samazināja pamatkapitālu par 367 856 eiro, savukārt 2017.gada beigās liels skaits uzņēmumu veica dividenžu aplikšanu ar augstākiem nodokļiem. Vienlaikus tam pieaug konkurence par ienākošajām ārvalstu investīcijām no Lietuvas un Igaunijas valstīm.

Latvijai iestājoties Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijā (OECD) 2016.gada 1.jūlijā lika veikt nozīmīgus labojumus tiesiskajā sfērā, lai mazinātus faktoros, kuri negatīvi ietekmē tautsaimniecības attīstību. Uzlabojumi tika veikti attiecīgās jomās:

- Cīņā pret korupciju internacionālos uzņēmējdarbības darījumos ar mērķi novērst nelegālās līdzekļu plūsmas,
- Valsts kapitālsabiedrību pārvaldība – tika ieviests Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likums,
- Cīņā ar nodokļu apiešanu,
- Veiktās izmaiņas tirgus režīmā, lai nodrošinātu drošu kapitālu kustību.⁶⁵

Darba autore piekrīt, ka iestāšanās OECD 2016.gada vidū pozitīvi ietekmēja ĀTI plūsmas nākamajā gadā pateicoties Latvijas starptautiskai aptazīstamībai organizācijas sadarbības valstu vidū, tādejādi nostiprinot uz investīcijām balstīto drošības līmeni. Vēl jo

---

⁶⁵ Ārlietu Ministrija, "Par sarunu noslēgšanu par Latvijas pievienošanu Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijai", 4.lpp., pieejams [skatīts https://www.mfa.gov.lv/images/OECD_2019/1.1_Info_zinojums_par_sarunu_noslegsanu.pdf 10.05.2019]

vairāk, sankciju ieviešana pret Krieviju motivēja Latvijas valstij sadarboties ar tiešajiem ārvalstu investoriem Eiropā un Āzijā⁶⁶.

Būtiskākie ĀTI ieguvumi Latvijas taustaimniecībā:

Kā galvenos ieguvumus no ĀTI saņemšanas EM eksperts norāda uz to, ka ĀTI atstāj pozitīvu ietekmi uz IKP un valsts budžetu. Tiešie ieguvumi ir:

- Augsti kvalificētas darba vietas un atalgojums,
- Nodokļu ieņēmumi,
- Augstāka produktivitāte.

Turpretim, netiešie ieguvumi ir:

- Ietekmīga uzņēmuma ienākšana stimulē papildus ĀTI no sadarbības partneriem,
- Izmaksu samazināšanās,
- Konkurētspējas pieaugums Latvijā esošo sadarbības uzņēmumu darbībā.

Palielinot nodokļu ieņēmumus, ieguvums mēdz gūt arī citas nozares, kurām nepieciešams finansējums valsts infrastruktūras pilnveidei, medicīnai, kultūrai.

LIAA eksperta uzsver, ka ĀTI piesaiste pozitīvi ietekmē kopējo Latvijas ekonomikas asinsriti, tai skaitā produktivitāti un eksporta apjomus uz ārvalstu tirgiem, gadījumos, kad investīciju mērķis nav vietējais tirgus. Investīcijas jau esošos uzņēmumos palīdz tiem straujāk attīstīties, pilnveidojot uzņēmumu kompetences un prasmes, iekļaujoties globālajās piegādes ķēdēs. Kā vēl viens būtisks aspekts tiek norādīts, ka bez jaunu darba vietu radīšanas ir ietekme uz nodokļu ieņēmumiem un nodokļu nomaksas disciplīnu, kas uzņēmumiem ar ārvalstu kapitālu ir būtiski augstāka.

Ņemot vērā to, ka bezdarba līmenis Latvijā ir konsekventi pēdējos gados samazinājies – šobrīd vairums nozares sāk saskarties ar kvalificētu darbinieku trūkumu. Nereti investīcijas tiek veiktas augstākas produktivitātes iekārtās vai procesos, kuru vadībai ir nepieciešami augstas kvalifikācijas speciālisti. Ir gadījumi, kad investīciju rezultātā tiek samazināts darbinieku skaits, bet galvenokārt investīcijas tiek veiktas, lai paaugstinātu darbinieku produktivitāti, kas nozīmē augstāku atalgojumu un kvalifikāciju.

Būtiski ir pieminēt uzņēmuma ‘Ernst & Young’ (EY) veikto pētījumu ‘Attractiveness Survey Europe 2018’⁶⁷ kura rezultātā tika secināts, ka uzsāktie projekti no ārzemju investoru puses ir pieauguši trešo gadu pēc kārtas. Šada aktivitāte galvenokārt tika

---

⁶⁶ Latvijas Vēstnesis, ‘Latvijas Republikas 12.Saeimas ziemas sesijas trešā (ārkārtas) sēde 2016.gada 26.janvārī’, Saeima, Nr.22 (5594).

⁶⁷ Diens Bizness. Latvijā pēn uzsākts lielākais tiešo investīciju projektu skaits pēdējo desmit gadu laikā’, pieejams <https://www.db.lv/zinas/latvija-pern-uzsaks-lielakais-tieso-investiciju-projektu-skaits-pedejo-desmit-gadu-laika-479991> [skatīts 15.05.2019]

manīta no Polijas, Čehijas un Ungārijas valstīm. To rezultātā tika manīts darba vietu pieaugums.

ĀTI prognozes Latvijā nākamajiem pieciem gadiem:

Kā pēdējo jautājumu intervijā autore uzdeva ‘‘Kādas ir Jūsu ĀTI prognozes nākamajiem pieciem gadiem?’’. Tiek atkārtoti minēts fakts, ka 2020.gadā stāsies spēkā jaunās piesaistes pamatnostādnes. Turpinoties ekonomiskajai izaugsmei, ĀTI plūsmai ir pamats saglabāties pozitīvai, savukārt LIAA eksperte argumentē, ka ekonomiskā stabilitāte valstī un pasaulē veicina investoru drošību. Attiecībā uz jaunu projektu realizāciju un paplašināšanos tiek prognozēts, ka interese par Latviju saglabāsies jau esošajā līmenī vai augs. Kopējās tendences pēdējo piecu gadu laikā ir iepriecinošas.

Neatsaucoties uz iepriekšminētajiem intervijas jautājumiem, EM eksperts atzīmē, ka kopš 2017.gada investīciju – bruto pamatkapitāla veidošanas pieaugums ir viens no straujākajiem ES valstīs. Balstoties uz pozitīvo rādītāju, investēšanas aktivitāšu pieaugums liecina par to, ka investīciju stagnācijas periods ir pārvarēts un 2018.gadā investīcijas turpināja pieaugt. Salīdzinot ar iepriekšējo – 2017.gadu, investīcijas Latvijas tautsaimniecībā bija par 16,5% augstākā līmenī un veidoja 22,8% no IKP. Investīciju kāpumu galvenokārt noteica apjomīgi ieguldījumi tieši būvniecības aktīvos.

Vienlaicīgi, investīciju līmenis joprojām ir mazāks kā pirms krīzes gados. Relatīvi zemais investīciju līmenis salīdzinot ar pirms krīzes gadiem, galvenokārt ir saistīts ar privāto investīciju lēno atgūšanos. Laika posmā no 2011. līdz 2016.gadam, privātās investīcijas veidoja vidēji 17,7% no IKP, tas ir, par gandrīz 11 procentpunktiem zemāks līmenis nekā straujās izaugsmes gados. Zemo līmeni un vājo dinamiku noteica:

- Vāja kreditēšana,
- Zems pieprasījums,
- Augsts privātā sektora parādsaistību līmenis,
- Ekonomiskās un politiskās situācijas nenoteiktība ārējā vidē.

Pēdējos piecos gados privātu investīciju dinamika kļūst arvien straujāka. 2017. un 2018.gadā tās pieauga attiecīgi par 9% un 14,6%. Vājās kreditēšanas apstākļos nozīmīgu atbalstu privātajām investīcijām nodrošina valsts un ES struktūrfondu līdzfinansējums. ES struktūrfondi ir nozīmīgs arī valsts investīciju finansēšanas avots.

Analizējot abu vadošo investīciju organizāciju ekspertu viedokļus autore secina sekojošus faktus:

1. Ekonomikas Ministrija vairāku gadu garuma pozitīvi sekmē ĀTI piesaisti un valsts konkurētspēju caur vairāku kvalitatīvu ES struktūrfondu programmu izstrādi.

2. Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras virza Latvijas valsts ĀTI izaugsmi apkalpojot ārvalstu investorus un īstenojot izstrādāto ES struktūrfondu programmas, kas specifiski attiecas uz jaunuzņēmumiem, tehnoloģiju pārnesi, ieguldījumiem pētniecībā un attīstībā, kā arī uzlabo darbinieku kvalifikāciju.
3. Abas organizācijas sadarbojas ar Ārvalstu investīciju padomi Latvijā ar mērķi uzlabot ārvalstu investīciju vidi, paralēli sniedzot nepieciešamās rekomendācijas investīciju vides uzlabošanā.
4. Nevienmērīgais ĀTI sadalījums pa Latvijas reģioniem galvenokārt tiek ietekmēts caur subjektīvu ārvalstu investoru lēmumu balstoties uz reģionu piedāvājumu un konkurētspēju, pašvaldību produktivitāti, infrastruktūru un speciālo ekonomisko zonu piedāvātais atbalsts investoriem.
5. ĀTI piesaistes procesā no organizāciju puses tiek veikti divu veidu pasākumi – aktīvie un reaktīvie. Aktīvā investīciju piesaistes aktivitātes izriet valsts tēla veidošanā, potenciālo sektoru reklamēšanā un investoru uzrunāšanā. Turpretim, reaktīvā investīciju piesaiste ietver vizīšu un informācijas nodrošināšanu līdz investoram.
6. Kā negatīvo pusi ĀTI eksperti min iespējamu nozaru sadārdzināšanos atsevišķos tirgos, drošības riskus un paaugstinātu konkurences līmeni.
7. Kā nozīmīgākie ĀTI piesaistes faktori Latvijā tiek atzīti ģeogrāfiskā atrašanās vieta, ekonomiskā izaugsme, nodokļu sistēma, konkurētspējīgs darbaspēks un izmaksu efektivitāte, attīstīta digitālā tehnoloģija un infrastruktūra, makroekonomiskā stabilitāte, Latvijas vēsturiski izveidojošās priekšrocības un zināšanas.
8. Latvijas preču un pakalpojumu eksportu veicināšanas un ārvalstu investīciju piesaistes pamatnostādnes, kuras stāsies spēkā 2020.gadā, būtiski uzlabos investīciju politiku un to rādītājus.
9. Par ĀTI lejupslīdes ietekmējošiem faktoriem pēc 2015.gada, kad tika sasniegts to augstākais punkts, tiek atzīts dažādu faktoru kopums, tai skaitā politiskās saasināšanās ar sankcijām pret Krieviju, Eirozonas ekonomiskās izaugsmes samazināšanās, *Brexit* un Swedbank grupas pamatkapitāla samazinājums 367 856 eiro apmērā.
10. Galvenie ieguvumi no ĀTI plūsmām Latvijas valstī ir augsti kvalificētas darba vietas un atalgojums, nodokļu ieņēmumi, augstāka produktivitāte, izmaksu sarukums un konkurētspējas pieaugums Latvijā esošo sadarbības uzņēmumu darbībā, uzņēmumu kompetenču un prasmju pilnveidošana.
11. Eksperti prognozē pozitīvus ĀTI rādītājus tuvā nākotnē pateicoties uzlabotajām pamatnostādņēm, kuras tiks pielietotas no 2020.gada.

SECINĀJUMI

1. Investīcijas ir naudas ieguldīšanas process, kura galvenais mērķis ir peļņas gūšana īstermiņā, vidējā termiņā vai ilgtermiņā, kur tās tiek veiktas gan no privātpersonu puses, gan no valsts puses pašmāju, vai starptautiskās ekonomikas nozarēs.
2. Makroekonomikas pakāpē ieguldījumu diapazons un kvalitāte ir divi no būtiskākajiem elementiem, kas parāda ekonomiskās paplašināšanās iespēju priekšdienām.
3. Investīcijas tiek klasificētas atkarībā no līdzekļu ieguldījuma objekta, līdzdalības investēšanā, investēšanas perioda, investīciju resursu īpašuma veida un reģionālās piederības.
4. ĀTI ir viens no fundamentālākajiem starptautiskās ekonomikas un sociālās attīstības virzītājspēkiem, tādējādi nodrošinot finanšu stabilitāti, veicinot ekonomisko attīstību ar mērķi uzlabot sabiedrības labklājību.
5. ĀTI var tikt ieguldītas atkarībā no virziena, objekta un iemesla.
6. ĀTI plūsmas ietekmē tādi faktori, kā labvēlīga investīciju vide, ģeogrāfiskais stāvoklis, stabila valūtas kursa politika un Latvijas kredītreitingu paaugstināšana.
7. ĀTI rādītājus negatīvi mēdz ietekmēt faktori, kā nestabila politiskā vide, nepastāvīga nodokļu politika, nevienmērīga infrastruktūra, augsts bezdarba un korupcijas līmenis, augsti ēnu ekonomikas rādītāji, kā arī haotiska valsts likumdošana.
8. ĀTI būtiskākie trūkumi izriet tajā, ka tās kalpo kā kavēklis iekšzemes investīcijām, tām var būt negatīva ietekme uz valūtas kursu un var tikt apdraudēta ekonomiskā dzīvotspēja.
9. Latvijā par investīciju piesaisti atbild konkrētās valstiskās institūcijas – Ekonomikas Ministrija un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra.
10. LIAA izveidotais metodikas process “POLARIS” kalpo kā efektīvāks ārvalstu investoru piesaistes instruments.
11. Par ĀTI lejupslīdes ietekmējošiem faktoriem pēc 2015.gada, kad tika sasniegts to augstākais punkts, tiek atzīts dažādu faktoru kopums, tai skaitā politiskās saasināšanās ar sankcijām pret Krieviju, Eirozonas ekonomiskās izaugsmes samazināšanās, Brexit un Swedbank grupas pamatkapitāla samazinājums 367 856 eiro apmērā estoru piesaistes mehānisms.
12. Galvenie ieguvumi no ĀTI plūsmām Latvijas valstī ir augsti kvalificētas darba vietas un atalgojums, nodokļu ieņēmumi, augstāka produktivitāte, izmaksu sarukums un konkurētspējas pieaugums Latvijā esošo sadarbības uzņēmumu darbībā, uzņēmumu kompetenču un prasmju pilnveidošana.

13. Nozare, kurā ārzemju investori piecu gadu laikā investē visvairāk ir finanšu un apdrošināšanas darbības.
14. 2018.gadā Zviedrija Latvijā ieguldīja vairāk kā 1,1 miljardus eiro, tādejādi ieņēmot līdera pozīciju.
15. Rīgā, salīdzinājumā ar citiem Latvijas plānošanas reģioniem, patreiz tiek ieguldīts visvairāk pateicoties tās konkurētspējai un infrastruktūrai Latvijas mērogā.
16. Kā nozīmīgākie ĀTI piesaistes faktori Latvijā tiek atzīti ģeogrāfiskā atrašanās vieta, ekonomiskā izaugsme, nodokļu sistēma, konkurētspējīgs darbaspēks un izmaksu efektivitāte, attīstīta digitālā tehnoloģija un infrastruktūra, makroekonomiskā stabilitāte, Latvijas vēsturiski izveidojošās priekšrocības un zināšanas.
17. Latvijas preču un pakalpojumu eksportu veicināšanas un ārvalstu investīciju piesaistes pamatnostādnes, kuras stāsies spēkā 2020.gadā, būtiski uzlabos investīciju politiku un to rādītājus.
18. Eksperti prognozē pozitīvus ĀTI rādītājus tuvā nākotnē pateicoties uzlabotajām pamatnostādnēm, kuras tiks pielietotas no 2020.gada.

PRIEKŠLIKUMI

1. Ekonomikas Ministrijai izstrādāt ĀTI piesaistes stratēģiju vērstu uz to nozaru attīstību, kurās ārvalstu investori iegulda vismazāk. Piemēram, izglītības nozarē un veselības - sociālās aprūpes darbības jomās, kuras ilgtermiņā paaugstinās Latvijas darbaspēka kvalifikāciju un vispārejo labklājību.
2. Sekmēt infrastruktūru visos Latvijas reģionos ne tikai Rīgā ņemot vērā to, ka tas ir viens no būtiskākajiem faktoriem kādēļ pastāv nevienmērīga ĀTI sadale Latvijā. Paralēli tam, palielināt reģionu pašvaldībās nodarbinātības līmeni, lai paaugstinātu to konkrētspēju valsts mērogā.
3. Uzlabot reaktīvo investīciju piesaisti, kura salīdzinājumā ar aktīvo investīciju piesaisti institūcijām rada zemākas izmaksas, bet dod līdzvērtīgu rezultātu.
4. Veidot jaunas Latvijas ārējās ekonomikas pārstāvniecības ārpus jau esošajām, ar mērķi paaugstināt Latvijas investīciju projektu rādītājus.
5. Pilnveidot LIAA mārketinga aktivitātes ar mērķi piesaistīt jaunus nerezidentu investorus un kopumā uzlabot valsts atpazīstamību starptautiskā mērogā.
6. Valstij samazināt augsto nodokļu slogu nerezidentu investoriem, kas paaugstinās jau esošo un potenciālo ārzemju interesi par Latvijas tirgu.
7. Valsts vadošajām institūcijām efektīvizēt sadarbību ar nevalstisko organizāciju darbaspēku, ar mērķi paaugstināt produktivitāti un valsts ekonomisko attīstību kopumā.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

MK noteikumi

1. Par Latvijas preču un pakalpojumu eksporta veicināšanas un ārvalstu investīciju piesaistes pamatnostādņēm 2013.-2019.gadam, Latvijas Republikas MK noteikumi Nr. 249, 17.05.2013.

Statistisko datu avoti

2. Ārvalstu tiešo investīciju darbības veidu dalījums. Latvijas Bankas statistikas datubāze. [tiešsaiste] – [atsauce 10.05.2019.]. Pieejams:
<https://statdb.bank.lv/lb/Data.aspx?id=131>
3. Ārvalstu tiešo investīciju sadalījums pa Latvijas plānošanas reģioniem. Lursoft datu bāze. [tiešsaiste] – [atsauce 02.05.2019.]. Pieejams:
https://www.lursoft.lv/lursoft_statistika/?&id=524
4. Ārvalstu tiešo investīciju sadalījums pa valstīm 2019.gadā. Lursoft datu bāze. [tiešsaiste] – [atsauce 02.05.2019.]. Pieejams:
https://www.lursoft.lv/lursoft_statistika/?&id=501
5. Iekšzemes kopprodukts pavisam kopā. Centrālās Statistikas pārvaldes datu bāze. [tiešsaiste] – [atsauce 10.05.2019.]. Pieejams:
https://data1.csb.gov.lv/pxweb/lv/ekfin/ekfin_ikp_IKP_ikgad/IKG10_010.px/chart/chartViewColumn/?rxid=2322cde9-eb02-4df8-bf1f-6e7a87c5015d
6. Investīcijas uzņēmumos un to investori 2018.gadā. Lursoft datu bāze. [tiešsaiste] – [atsauce 02.05.2019.]. Pieejams: <https://statistika.lursoft.lv/lv/statistika/arvalstu-investicijas/investori/2018>
7. Inward FDI flows: % of GDP, 2014-2018. Organisation for Economic Cooperation and Development data base. [tiešsaiste] – [atsauce 10.05.2019.]. Pieejams:
<https://data.oecd.org/fdi/fdi-flows.htm#indicator-chart>
8. Lielākie investori Latvijā 2018.gadā. Lursoft datu bāze. [tiešsaiste] – [atsauce 02.05.2019.]. Pieejams: https://www.lursoft.lv/lursoft_statistika/?&id=7
9. Measuring Globalisation: OECD economic globalisation indicators 2010. Organizsataion for Economic Cooperation and Development International Direct Investment Database. [tiešsaiste] – [atsauce 29.03.2019.]. Pieejams:
<https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264084360-en.pdf?expires=1557480637&id=id&accname=guest&checksum=DFA980C4E4D7078A4826F159916E41F1>

Grāmatas

10. Bojārs, J., Vilne, V. *Starptautiskās investīcijas*. Rīga: LU Starptautisko attiecību institūts, 1996. – 265. lpp.
11. Bowett, D.W. *Encyclopedia of Public International Law*. Volume 8: *Human Rights and the Individual in International Law. International Economic Relations*. Amsterdam: North Holland Publishing Company, 1985. – pp. 551
12. Cheney, M.J., Moses, A.E. *Fundamentals of Investments*. West Publishing Company, 1992. – pp. 800
13. Dunning, J.H., Lundan, S.M. *Multinational Enterprises and the Global Economy*. 2nd edition. Edward Elgar Publishing, Inc., 2008. – pp. 904
14. Graham, E.M., Krugman, P.R. *Foreign direct investment in the United States*. 3rd edition. Washington, D.C.: Institute for International Economics, 1995. – pp. 478
15. Kozlovs, V. *Investīciju projektu ekonomiskais novērtējums*. Rīga: Latvijas Hipotēku un zemes banka, 2005. - 130. lpp.
16. Krēsliņš, K. *Ekonomikas un finanšu vārdnīca*. Apgāds Norden AB, 2003. – 514. lpp.
17. Kutuzova, O. *Finanses un kredīts. Valsts investīciju politika*. Rīga: Biznesa augstskola Turība, 2012. - 248. lpp.
18. Larimore, H.E. *Foreign Direct Investment*. Nova Science Publishers Inc., 2008. – pp. 245
19. Leonoviča, L. *Uzņēmējdarbība un investīcijas*. Rīga: Rīgas Tehniskā universitāte, 2005. – 118. lpp.
20. Market House Books Ltd. *The Oxford Dictionary for International Business*. Oxford University Press, 2nd edition, 1998. – pp. 1024
21. Nicholls, D. *Foreign Direct Investment. Smart approaches to differentiation and engagement*. Gower Publishing Limited, 1998. – pp. 357

Raksti zinātnisko izdevumos un periodikā

22. Blomstrom, M., Lipsey, R.E., Zejan, M. What Explains Developing Country Growth?, *NBER Working Paper Series*, 1994, Working Paper No.4132, Oxford: Oxford University Press, pp. 42.
23. Borensztein, E., De Gregorio, J., Lee, J.W. How Does Foreign Investment Affect Growth?, *Journal of International Economics*, 1998, pp. 73.

24. Hayali, S.A. Is FDI beneficial for development in any case: an empirical comparison between greenfield and brownfield investments, *Dogus University Journal*, 2015, Issue 15 (1), pp. 3.
25. International Finance Corporation and Foreign Investment Advisory Service. Foreign Direct Investment, *Lessons of experience*, 2013, Issue No. 5, Washington, D.C. U.S.A., pp. 10.
26. James, P.W., Jiangyan, Y. Determinants of Foreign Direct Investment: A sectoral and institutional approach, *International Monetary Fund*, 2010, pp. 6.
27. Latvijas Vēstnesis, ‘‘Latvijas Republikas 12.Saeimas ziemas sesijas trešā (ārkārtas) sēde 2016.gada 26.janvārī’’, Saeima, Nr.22 (5594).
28. Ministry of Economics of the Republic of Latvia, Economic Development of Latvia, 2018, pp. 67.
29. OECD, Benchmark Definition of Foreign Direct Investment. 4th edition. 2008, p.14
30. Paull, E. The Environment and Economic Impacts of Brownfields Redevelopment. *Northeast – Midwest Institute*, 2008. p. 20.
31. Prokofjevs, A. Investīciju rokasgrāmata. *Dienas Bizness*, 2012, 10.lpp.

Elektroniskie informācijas avoti

32. Ārlietu Ministrija, ‘‘Par sarunu noslēgšanu par Latvijas pievienošanos Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijai’’, pieejams [https://www.mfa.gov.lv/images/OECD_2019/1.1. Info zinojums par sarunu noslegs anu.pdf](https://www.mfa.gov.lv/images/OECD_2019/1.1_Info_zinojums_par_sarunu_noslegs_anu.pdf)
33. Diens Bizness. Latvijā pēn uzsākts lielākais tiešo investīciju projektu skaits pēdējo desmit gadu laikā’’, pieejams <https://www.db.lv/zinas/latvija-pern-uzsakts-lielakais-tieso-investiciju-projektu-skaits-pedejo-desmit-gadu-laika-479991>
34. Ekonomikas Ministrija, Nacionālā industriālā politika, pieejams https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/nacionala_industriala_politika/investicijas/arvalstu_tiesas_investicijas/
35. Ekonomikas Ministrija, Ārvalstu tiešās investīcijas, pieejams https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/nacionala_industriala_politika/investicijas/arvalstu_tiesas_investicijas/
36. Glossary of Statistical Terms, Foreign Direct Investment, pieejams <https://stats.oecd.org/glossary/detail.asp?ID=1028>

37. Infogram, Ārvalstu tiešās investīcijas Latvijas uzņēmumos, pieejams <https://infogram.com/arvalstu-tiesas-investicijas-2018gada-1hnq41wrd9ek63z>
38. International Monetary Fund. Balance of Payments Manual, pieejams <https://www.imf.org/external/np/sta/bop/bopman.pdf>
39. Kasjanovs, I. Investīcijas: mazliet teorijas un situācija Latvijā, pieejams https://www.makroekonomika.lv/sites/default/files/2011-06-20_igors_kasjanovs_investicijas_-_teorija_un_situacija_latvija.pdf
40. Kasjānovs, I. Investīciju ābece: veidi, ietekme, vide un situācija Latvijā, pieejams <https://www.makroekonomika.lv/investiciju-abece-veidi-ietekme-vide-un-situacija-latvija>
41. Latvijas Republikas Finanšu Ministrija, Tautsaimniecības un budžeta izpildes analīze, pieejams https://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/tautsaimniecibas_analize/tautsaimniecibas_analize/i_ekszemes_kopprodukts/60048-fm-ekonomikas-izaugsme-2018-gada-sasniedz-48-straujako-kapumu-septinu-gadu-laika
42. LIAA, Foreign direct investment, pieejams <http://www.liaa.gov.lv/en/invest-latvia/investor-business-guide/foreign-direct-investment>
43. LIAA, Galvenās darbības sfēras privātajā sektorā, pieejams: <http://www.liaa.gov.lv/lv/par-liaa/darbibas-sferas>
44. LIAA, Pakalpojumi, pieejams <http://www.liaa.gov.lv/lv/par-liaa/pakalpojumi>
45. Lursoft, Uzskārto ārvalstu tiešo investīciju apjoms 2017.gadā turpinājās sarukt, pieejams <http://blog.lursoft.lv/2018/01/26/uzkrato-arvalstu-tieso-investiciju-apjoms-2017-gada-turpinajis-sarukt/>
46. Sauka, A., FICIL ārvalstu investīcijas vides indekss 2015.-2018.gadā: Investīciju klimata attīstība Latvijā, SSE Rīga & FICIL, pieejams https://www.sseriga.edu/sites/default/files/2019-01/FICIL_Sentiment_Index_2018_LV.pdf
47. Spīča, I. „Investīcijas, investori, investīciju process un portfelis, tā veidošanās, pieejams <https://www.slideshare.net/zemunde/investicijas>
48. Šumilo, Ē., Ārvalstu tiešās investīcijas, pieejams <http://profizgl.lu.lv/mod/book/tool/print/index.php?id=16789>
49. World Economic Forum, *Global Competitiveness Report 2018*, pieejams <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2018/competitiveness-rankings/>

Pielikumi

1.pielikums

Ārvalstu tiešo investīciju vidi noteicošie faktori atkarībā no investīciju mērķa

1.1.tab.

ĀTI mērķis	Ekonomiskie faktori	Politiskie faktori	Citi faktori
Jauna irgus apgūšana	<ul style="list-style-type: none"> Nominālais IKP IKP uz vienu iedzīvotāju Citu investoru konkrētajā valstī jau veiktās ĀTI Reāla darba alga Ražošanas izmaksas Transportēšanas izmaksas Infrastruktūra Tarifu un netarifu barjeras 	<ul style="list-style-type: none"> Īpašuma tiesības Cenu kontrole Ārvalstu valūras konvertējamība Ierobežojumi tirgus piekļuvei Nozares specifiskie regulējumi 	<ul style="list-style-type: none"> Ģeogrāfiskais novietojums Kultūras un valodas atšķirības Iedzīvotāju skaits Patērētāju prasības
Efektivitāte	<ul style="list-style-type: none"> Inflācija Valūtas kurss Reālā darba alga Ietaupījumu līmenis Vietējās iekšzemes investīcijas Ražošanas izmaksas Infrastruktūra Transportēšanas izmaksas Citu investoru konkrētajā valstī jau veiktās ĀTI 	<ul style="list-style-type: none"> Ierobežojumi tirgus piekļuvei Īpašumtiesības ierobežojumi Nodokļi, subsīdijas Cenu kontrole ĀTI stimulēšana Tirdzniecības līgumi Vides aizsardzības prasības 	<ul style="list-style-type: none"> Ģeogrāfiskais novietojums Atbilstoša darbaspēka pieejamība Piegādātāju esamība
Dabas resursi	<ul style="list-style-type: none"> Izejvielu cenas salīdzinājumā ar citiem tirgiem Infrastruktūra Transportēšanas izmaksas Vietējās iekšzemes investīcijas 	<ul style="list-style-type: none"> ĀTI stimulēšana, ierobežojumi Nozares specifiskie regulējumi 	<ul style="list-style-type: none"> Dabas resursu pieejamība un kvalitāte
Stratēģiskie aktīvi	<ul style="list-style-type: none"> Infrastruktūra un tās kvalitāte R&D intensitāte 	<ul style="list-style-type: none"> Intelektuālā īpašuma aizsardzība ĀTI stimulēšana vai ierobežošana vai ĀTI mērķa valsts resursu izmantošanā Inovāciju politika 	<ul style="list-style-type: none"> Patentu, preču zīmju u.taml.esamība

(avots: Ārvalstu tiešo investīciju vidi noteicošie faktori atkarībā no investīciju mērķa [48])

Intervijas jautājumi

- 1) Kā Jūs vērtējat Latvijas valstisko un nevalstisko organizāciju (Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, Ekonomikas Ministrija, Ārvalstu investoru padome) darbu investīciju piesaistē?
- 2) Vai uzskatāt, ka ārvalstu tiešās investīcijas valstī pa reģioniem tiek piešķirtas vienmērīgi?
- 3) Kurās nozarēs piecu gadu laikā (2014.-2018.g.) ir ticis novērots investoru pieaugums? Kādi faktori to ietekmē?
- 4) Kādi Jūsu institūciju veidotie pasākumi palielina efektivitāti ĀTI piesaistes attīstībā?
- 5) Vai ārvalstu investoru pieprasījums pēc LIAA investīcijas pasākumiem starptautiskā mērogā ir apmierinošā līmenī?
- 6) Kādas, Jūsaprāt, ir ĀTI starptautiskās piesaistes mehānismu stiprās un vājās puses?
- 7) Vai uzskatāt, ka ĀTI kalpo kā negatīvs finanšu instruments Latvijā? Vai ir iespējams to kontrolēt? Ja atbilde uz jautājumu ir pozitīva, lūdzu aprakstiet galvenās problēmas.
- 8) Kādi, Jūsaprāt, ir fundamentālākie ĀTI piesaistes faktori Latvijā?
- 9) Ko tieši derētu uzlabot Latvijas valsts investīciju politikā ar mērķi paaugstināt ĀTI rādītājus tuvā nākotnē?
- 10) Vai varat minēt iemeslu (-s) Latvijas ĀTI uzkrājumu lejupslīdei pēc 2015.gada, kad tika sasniegts to augstākais punkts?
- 11) Vai varat minēt galvenos ieguvumus no ĀTI saņemšanas?
- 12) Vai tiek novērots nodarbināto skaita pieaugums pēc investīciju saņemšanas?
- 13) Kādas ir Jūsu ĀTI prognozes nākamajiem pieciem gadiem?

Jautājuma numurus pēc kārtas aplūkot 2.pielikumā.

Ekonomikas Ministrijas eksperta atbildes uz intervijas jautājumiem

Jautājuma Nr.	Atbild eksperts – Mārtiņš Kokalis
1.	<p>Kopš 2017.gada investīciju (bruto pamatkapitāla veidošana) pieaugums ir viens no straujākiem ES valstīs. Investēšanas aktivitāšu pieaugums liecina, ka investīciju stagnācijas periods ir pārvarēts. 2018.gadā investīcijas turpināja strauji pieaugt. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, investīcijas Latvijas tautsaimniecībā 2018.gadā bija par 16,4% augstākā līmenī un veidoja 22,8% no IKP. Investīciju kāpumu galvenokārt noteica apjomīgi ieguldījumi būvniecības aktīvos.</p> <p>Vienlaicīgi, investīciju līmenis joprojām ir mazāks kā pirmskrīzes gados. Relatīvi zemais investīciju līmenis salīdzinot ar pirmskrīzes gadiem galvenokārt ir saistīts ar privāto investīciju lēno atgūšanos. Laika posmā no 2011.līdz 2016.gadam privātās investīcijas veidoja vidēji 17,7% no IKP, t.i., par gandrīz 11 procentpunktiem zemāks līmenis nekā straujās izaugsmes gados. Zemo līmeni un vājo dinamiku galvenokārt noteica vājā kreditēšana, zems pieprasījums, salīdzinoši augsts privātā sektora parādsaistību līmenis, kā arī ekonomiskās un politiskās situācijas nenoteiktība ārējā vidē. Pēdējos gados privāto investīciju dinamika kļūst arvien straujāka. 2017.gadā un 2018.gadā, tās pieauga attiecīgi par 9% un 14,6%. Vājās kreditēšanas apstākļos nozīmīgu atbalstu privātajām investīcijām nodrošina valsts ar ES struktūrfondu līdzfinansējumu. ES struktūrfondi ir nozīmīgs arī valsts investīciju finansēšanas avots.</p> <p>Ekonomikas ministrija ir izstrādājusi virkni ES struktūrfondu programmu, kas atbalsta investīciju veikšanu un uzlabo Latvijas konkurētspēju investīciju piesaistē.</p> <p>Latvijas investīciju un attīstības aģentūra veic gan ārvalstu investoru apkalpošanu, gan īsteno virkni struktūrfondu programmu, kas attiecas uz jaunuzņēmumiem, tehnoloģiju pārnesi, ieguldījumiem pētniecībā un attīstībā, kā arī darbinieku kvalifikācijas celšanu.</p> <p>Vienlaikus norādām, ka investīciju piesaiste nav pamatmērķis, bet</p>

	<p>investīciju piesaiste ir veids kā celt produktivitāti, līdz ar to investīciju atbalsts ir balstīts uz augstas produktivitātes investīciju veikšanu.</p> <p>Tā pat kopš 2018.gada ir spēkā jaunais UIN modelis, kas paredz reinvestētās jeb nesadalītās peļņas neaplikšanu ar minēto nodokli, tādējādi radot būtiskas izmaiņas uzņēmumu attīstības un kapitalizācijas stiprināšanā, kā arī investīciju piesaistē.</p> <p>Savukārt ārvalstu investoru padome nav nozares iestāde, bet sociālais partneris, kas sniedz rekomendācijas investīciju vides uzlabošanā. Ar investoru padomi tiek veidota sadarbība, lai uzlabotu investīciju vidi ārvalstu investoriem.</p>
<p>2.</p>	<p>Ārvalstu tiešo investīciju sadalījums pa Latvijas reģioniem netiek ietekmēts (piešķirts) no Ekonomikas ministrijas puses. Ārvalstu investors var brīvi izvēlēties reģionu, kurā veikt investīcijas, ņemot vērā uzņēmuma specifiku un prasības. No statistikas redzams, ka sadalījums pa reģioniem nav vienmērīgs, būtiski lielākās investīcijas tiek veiktas Rīgā un Rīgas plānošanas reģionā.</p> <p>Vienlaicīgi var piebilst, ka Reģionu attīstības sekmēšana ir Latvijas ekonomikas straujākas izaugsmes avots. Lai attīstītu reģionos uzņēmējdarbību tiek veidotas reģiona zināšanu pārneses un biznesa atbalsta ekosistēmas. Reģionos ir vairākas spēcīgas augstākās un profesionālās izglītības iestādes, kā arī valsts atbalsta instrumentu “vēstniecības” – biznesa inkubatori un Attīstības finanšu institūcijas Altum reģionālie centri. Tā par ir izveidotas speciālās ekonomiskā zonas (SEZ).</p>
<p>3.</p>	<p>Nozaru skatījumā ĀTI sadalās pa dažādām jomām, no kurām TOP10 ietilpst, piemēram, finanšu, tirdzniecības, nekustamā īpašuma, apstrādes rūpniecības un lauksaimniecības nozares.</p> <p>Atbilstoši Latvijas bankas datiem, straujākais pieaugums procentuālā izteiksmē pēdējo 5 gadu laikā vērojams tirdzniecībā un enerģētikā. Šajās jomās Latvijai vēsturiski ir izveidojušās priekšrocības un zināšanas, kā arī izdevīga ģeogrāfiskā atrašanās vieta un klimats ir bijis veicinošs faktors. Savukārt tirdzniecības nozares izaugsmi veicināja ārvalstu tiešo investīciju ieplūdes ķīmisko vielu, kā arī metālu, to rūdu un elektrisko mājsaimniecības ierīču vairumtirdzniecībā. Šīs investīcijas sakrīt ar tām preču grupām, kurām 2017. gadā bijis liels devums eksporta pieaugumā.</p>

4.	<p>Ārvalstu tiešo investīciju piesaistes procesā ir virkne pasākumi, kas tiek veikti, lai veicinātu ārvalstu tiešās investīcijas. Tos var iedalīt divās daļās – aktīvā un reaktīvā investīciju piesaiste. Aktīvās investīciju piesaistes procesā ietilpst tādas aktivitātes kā valsts tēla veidošana, potenciālo sektoru reklamēšana, investoru uzrunāšana. Savukārt reaktīvā investīciju piesaiste apkalpo ārvalstu investorus, kuri ir izrādījuši interesi par investīciju veikšanu – vizīšu un informācijas nodrošināšanā. Latvijas ārējās ekonomikas pārstāvniecības ir iesaistītas abos šajos procesos, kā arī eksporta veicināšanā.</p> <p>Vienlaicīgi Ekonomikas ministrija strādā pie ārvalstu investīciju piesaistes atbalsta instrumenta izveides, kas sniegtu specifisku atbalstu stratēģiski nozīmīgam ārvalstu investoram.</p>
5.	<p>Visvairāk potenciālo investīciju projektu – kopumā 90 projekti no 91, jeb 82%, ar ko tika strādāts 2017. gadā, nāk no valstīm, kurās atrodas LIAA pārstāvniecības, līderēm esot Lielbritānijai (10 projekti jeb 9%), Ķīnai un Vācijai (katrai 9 projekti jeb 8%). Tām seko ASV ar 8 projektiem jeb 7%.</p> <p>Detalizētāku sadalījumu par sadalījumu skatīt LIAA publiskajā pārskatā. Izrādītā interesi kopumā ir lielāka kā iepriekš plānotā.</p>
6.	<p>Latvijas ĀTI piesaistes mehānisma stiprā puse ir reaktīvā apkalpošana, kura ir augstā līmenī. Vājā puse ir aktīvā investīciju piesaiste, kura ir resursu ietilpīgāka un ar daudz sarežģītāk izmērāmu rezultātīvo rādītāju.</p> <p>Ekonomikas ministrija šobrīd strādā ar Eiropas Komisijas strukturālo reformu atbalsta dienestu lai pilnveidotu ārvalstu investīciju piesaistes mehānisma aktīvās investīciju piesaistes procesu.</p>
7.	<p>Ārvalstu investors kā jebkurš cits investors var sev piederošās daļas pārdot, sadalīt, tā sadrumstalojot uzņēmumu vai vājinot to. Pārāk būtiskas ĀTI kādā nozarē, kuras stabila pastāvēšana ir nozīmīga sabiedrībai valstiskā līmenī, piemēram, enerģētika, transports, ieguves rūpniecība u.c., var radīt drošības riskus un arī kaitēt konkurētspējai. Ārvalstu investors var arī izmantot uzņēmuma daļas vai aktīvus kā ķīlu, lai saņemtu vietējos aizdevumus. Un tā vietā, lai ieguldītu šo finansējumu vietējā uzņēmuma vajadzībām, var tos aizdot mātesuzņēmumam ārvalstīs.</p> <p>Lai izvairītos no potenciāliem riskiem, būtiski, lai valstis mēģinātu</p>

	nepieļaut ĀTI koncentrēšanos valstij stratēģiski svarīgās nozarēs.
8.	Ģeogrāfiskā atrašanās vieta, ekonomiskā izaugsme, nodokļu sistēma, konkurētspējīgs darbaspēks un izmaksu efektivitāte, attīstīta digitālā un transporta infrastruktūra, makroekonomiskā stabilitāte. Investoriem ārpus Eiropas Savienības – piekļuves ES fondiem un inovāciju programmām (Horizon Europe) u.c.
9.	2020.gadā stāsies spēkā jaunās Latvijas preču un pakalpojumu eksporta veicināšanas un ārvalstu investīciju piesaistes pamatnostādnes, kurās būs izvirzīti konkrēti mērķi un uzdevumi kā uzlabot Latvijas investīciju piesaistes rādītājus. Izstrādājot pamatnostādnes tiks pārskatīti uzstādītie mērķi un uzdevumi.
10.	ĀTI rādītājus ietekmēja dažādu faktoru kopums, tai skaitā politiskās situācijas saasināšanās ar sankcijām pret Krieviju, Eirozonas ekonomiskās izaugsmes samazināšanās dēļ Brexit, kā arī Latvijas ekonomikai būtisku uzņēmumu liela apmēra darījumi – kā piemēram 2016.gadā Swedbank grupa samazināja pamatkapitālu par 367*856 miljoniem eiro, savukārt 2017.gada beigās liels skaits uzņēmumu veica dividenžu izmaksu pirms jaunās nodokļu politikas stāšanās spēkā, kas paredz dividenžu aplikšanu ar augstākiem nodokļiem. Vienlaikus pieaug konkurence par ienākošajām ārvalstu investīcijām no Lietuvas un Igaunijas.
11.	ĀTI atstāj pozitīvu ietekmi uz IKP un valsts budžetu. Tiešie ieguvumi ir augsti kvalificētas darba vietas un atalgojums, nodokļu ieņēmumi, augstāka produktivitāte. Netieši ieguvumi – nereti vienas nozīmīga uzņēmuma ienākšana var stimulēt papildus ārvalstu investīcijas no sadarbības partneriem, samazināt izmaksas un celt konkurētspēju Latvijā esošo sadarbības uzņēmumu darbībā. Savukārt palielinot nodokļu ieņēmumus, ieguvumus var gūt arī citas nozares, kurām nepieciešams finansējums valsts infrastruktūru pilnveidei, medicīnai, kultūrai.
12.	Bezdarbs Latvijā ir konsekventi pēdējos gadus samazinājies, un šobrīd vairums nozares sāk saskarties ar kvalificētu darbinieku trūkumu. Nereti investīcijas tiek veiktas augstākas produktivitātes iekārtās vai procesos, kuru vadībai ir nepieciešami augstas kvalifikācijas speciālisti. Ir gadījumi, kad investīciju rezultātā tiek samazināts darbinieku skaits, bet galvenokārt investīcijas tiek veiktas lai paaugstinātu darbinieku produktivitāti, kas

	nozīmē augstāku atalgojumu un kvalifikāciju.
13.	2020.gadā stāsies spēkā jaunās Latvijas preču un pakalpojumu eksporta veicināšanas un ārvalstu investīciju piesaistes pamatnostādnes, kurās būs izvirzīti konkrēti mērķi un sasniedzamie ĀTI rādītāji. Turpinoties ekonomiskajai izaugsmei, ĀTI plūsmai ir pamats saglabāties pozitīvai.

Jautājuma numurus pēc kārtas aplūkot 2.pielikumā

Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras eksperta atbildes uz intervijas jautājumiem

Jautājuma Nr.	Atbild eksperte – Diāna Bogrova
1.	<p>LIAA pamatfunkcija ir investoru piesaiste, kā arī sadarbība gan ar Ekonomikas ministriju, gan citām iestādēm, lai piesaistītu investorus. 2018.gadā, ar LIAA atbalstu 19 investori ir pieņēmuši lēmumu par investīciju projektu īstenošana Latvijā. Minēto projektu rezultātā, investīciju apjoms sasniegs 236 milj. EUR, radot 1308 jaunas darba vietas. Ekonomikas ministrija ir atbildīga par kopējo politikas veidošanu Latvijas tautsaimniecības attīstīšanai un uzņēmējdarbības vides uzlabošanai, līdz ar to investīciju piesaistes procesa koordinācija notiek ciešā saziņā ar Ekonomikas ministriju un citām valsts pārvaldes institūcijām.</p> <p>Ārvalstu investoru padome Latvijā, ir nozīmīgs sadarbības partneris valsts pārvaldes institūcijām attiecībā uz uzņēmējdarbības vides uzlabošanu, jo pārstāv būtisku daļu ārvalstu investoru. Sadarbība ar ĀIPL ir konstruktīva. Daudzi no ĀIPL biedriem ir LIAA klienti.</p>
2.	<p>Investori paši izvēlas, kurā reģionā investēt, līdz ar to reģionu spēja piesaistīt investīcijas ir tiešā veidā atkarīga no reģiona konkurētspējas un piedāvājuma gan ārvalstu investoriem, gan uzņēmējiem kopumā. Parasti visu nosaka tas, kā pašvaldības sevi spēj noprezentēt un vai spēj pārliecināt, ka uzņēmums konkrētajā pilsētā vai pašvaldībā spēs attīstīt savu uzņēmējdarbību, kā primārie nosacījumi ir darbaspēka un infrastruktūras pieejamība, lēmumu pieņemšanas procesu efektivitāte jautājumos, kas ir saistīta ar investīciju projektu īstenošanu. Ir arī investori, kuriem ir svarīgs speciālo ekonomisko zonu piedāvātais atbalsts.</p>
3.	<p>LIAA savā darbā ir izvirzījusi 8 prioritāros sektorus, ar ko ikdienā strādājam investīciju piesaistes jomā:</p> <ul style="list-style-type: none"> •Metālapstrāde un mašīnbūve; •Transports un loģistika; •Starptautiskie dalīto pakalpojumu centri un IT; •Kokrūpniecība; •Pārtikas pārstrāde;

	<ul style="list-style-type: none"> •Veselības aprūpe; •Dzīvības zinības; •Zaļās tehnoloģijas. <p>Neatsakām arī investoriem, kas interesējas par citām nozarēm. Visvairāk pieprasījumus un interesi saņemam par metālapstrādes un kokrūpniecības jomām – šīs ir tradicionālās Latvijas ekonomikas nozares, kā arī par dalīto pakalpojumu centriem. Tos izvēlas veidot uzņēmumi, kuri novērtē Latvijas iedzīvotāju valodu zināšanas, darba ētiku, kā arī nozīmīgs ir fakts, ka šajā nozarē tirgus Latvijā nav pārsātināts, kā tas ir daudzās citās valstīs.</p>
4.	<p>Tas ir kopējs procesu kopums, kas ir vērsts uz kvalitatīvu klientu apkalpošanu. Latvijas ārējās ekonomikas pārstāvniecības pilda būtisku lomu piesaistes procesā, jo tās nodrošina sākotnējā kontakta veidošanu ar potenciālajiem investoriem, nodrošinot Latvijas piedāvājuma izteikšanu, tai skaitā gatavojot proaktīvos piedāvājumus.</p> <p>Pārstāvniecību darba pienākumos ietilpst ne tikai investīciju piesaiste, bet arī Latvijas uzņēmumu eksporta veicināšana, dažādu pasākumu organizēšana u.c. pienākumi. Atsevišķās nozarēs, piemēram, saistībā ar starptautisko dalīto pakalpojumu centriem, piedalāmies izstādēs, kur uzrunājam potenciālos uzņēmumus. Pārstāvniecības arī līdzdarbojas investoru vizīšu organizēšanā.</p> <p>No savas puses veicam arī reaktīvu klientu apkalpošanu, kas paši mūs atrod un lūdz informāciju vai palīdzību, potenciālo lokācijas vietu izvēles procesā. Tāpat strādājām arī jau ar esošajiem investoriem un risinām jautājumus, lai uzņēmumi varētu paplašināties.</p> <p>Būtiskākais uzdevums no mūsu puses ir klientam kalpot kā vienas pieturas aģentūrai, nodrošinot komunikācijas koordināciju gan ar valsts pārvaldes institūcijām, pašvaldībām, zinātniskajām institūcijām un augstskolām, kā arī citiem uzņēmumiem, kā potenciālajiem sadarbības partneriem, kas jau darbojas Latvijā.</p>
5.	<p>Interese par Latviju investoru acīs pieaug, bet tas ir ne tikai pateicoties pasākumiem starptautiskā mērogā, tas vairāk ir jāvērtē kā pasākumu komplekss, kuras ietvaros mārketinga un komunikācijas aktivitātes ir vien no būtiskākajiem elementiem.</p>
6.	<p>Vājās puses – darbaspēka nepietiekamība, darbaspēka mobilitāti Latvijas</p>

	<p>ietvaros, atbalsta instrumentu konkurētspēja, salīdzinot ar konkurējošām valstīm, īpaši attiecās uz būvniecības izmaksu kompensēšanu un ieguldījumiem ilgtermiņa aktīvos.</p>
7.	<p>Jebkuram negatīvajam aspektam ir arī sava zelta maliņa, kas motivē vietējā kapitāla uzņēmums aktīvāk domāt par savu attīstību, konkurētspēju. Atsevišķos gadījumos iespējama resursu sadārdzināšanās atsevišķos tirgos. No savas puses nodrošinām potenciālo projektu risku izvērtējamu, ņemot vērā aspektus kas ir svarīgi gan sabiedrības interesēm, gan valsts stratēģiskajām intresēm.</p>
8.	<p>Tas, ko investori parasti novērtē no mūsu pieredzes:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Darba spēka kvalitāte un valodas zināšanas; 2) Izmaksu konkurētspēja; 3) Latvijas ģeogrāfiskā atrašanās vieta un infrastruktūra, 4) Latvijas uzņēmējdarbības vides stiprās puses un spēles noteikumu parredzamību, kas izriet no Latvijas dalības starptautiskās organizācijās (ES, NATO, OECD utml.
9.	<p>Investīciju politikā būtu nepieciešams likt lielāku uzsvaru uz reģionu piedāvājumu stiprināšanu un kvalitāti, īpaši attiecībā uz infrastruktūru. Valstiskā mērogā svarīgs aspekts ir izglītības kvalitāte Latvijā un tās konkurētspēja.</p>
10.	<p>Kritums lielā mērā ir saistīts ar procesiem finanšu sektorā, tai skaitā izmaiņas nerezidentu noguldījumu apjomos. Pēc 2015.gada tika pabeigta virkne ar procesiem, kas saistīta ar problemātisko aktīvu pārvaldīšanu, kā rezultātā kredītiestādes samazināja savus aktīvus Latvijā, kas līdz tam bija nepieciešami problemātisko aktīvu nodrošināšanai. Atsevišķos gadījumos varam runāt arī par citu valstu investīciju stratēģijas maiņu (ierobežojumiem šo valstu rezidentiem), kas ir ietekmējusi ieguldījumus nekustamajos īpašumos.</p>
11.	<p>Ārvalstu investīciju piesaiste pozitīvi ietekmē kopējo Latvijas ekonomikas asinsriti, tai skaitā pozitīvi ietekmē produktivitāti un eksporta apjomus uz ārvalstu tirgiem, gadījumos, kas investīciju mērķis nav vietējais tirgus. Investīcijas jau esošos uzņēmumos, palīdz tiem straujāk attīstīties, pilnveidojot uzņēmumu kompetences un prasmes, iekļaujoties globālajās piegādes ķēdēs. Kā vēl viens būtisks aspekts, bez jaunu darba vietu</p>

	radīšanas, ir ietekme uz nodokļu ieņēmumiem un nodokļu nomaksas disciplīnu, kas uzņēmumiem ar ārvalstu kapitālu ir būtiski augstāka.
12.	Jā, protams. Paplašinās gan esošie uzņēmumi, gan tiek izveidoti jauni, kuriem nepieciešami darbinieki.
13.	Ekonomiskā stabilitāte valstī un pasaulē veicina investoru drošību, attiecībā uz jaunu projektu realizāciju un paplašināšanos, tādēļ prognozējam, ka interese par Latviju saglabāsies esošajā līmenī vai augs. Kopējās tendences pēdējo gadu laikā ir iepriecinošas.